

Siirtolaisuus – Migration 1/2003

30. vuosikerta / 30th year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet

The Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

Puh. / tel. (0)2-2840 440

Fax (0)2-2333 460

Sähköposti / E-mail: taisai@utu.fi

Internet: www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus

Österbottens regioncenter

Regional Centre of Ostrobothnia

Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland

Puh. / tel. (0)6-4181 275

Fax (0)6-4181 279

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus

Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Lay out

Anne Virtanen

Tilaushinta / Subscriptions

(4 numeroa / nummer / issues)

Suomi ja Pohjoismaat: 10 euroa/vuosi

Osuuspankki 571113-411 441

Finland och Skandinavien: 10 euro/år

& other countries \$18.00 a year

via Eurogiro eller/or SWIFT till/to

OKOBANK 571113-411 441 Helsinki, Finland

SWIFT OKOYFIHH, Telex 124714 okohe fi

Vammalan Kirjapaino Oy, 2003

Sisältö • Contents

In Memoriam

Edward Laine

Johanna Leinonen

**Avioelämää Amerikan mantereella
Pohjois-Amerikassa avioituneiden
suomalaisnaisten sopeutumisesta**

Hilde Ballière Farner

**Diversity is our challenge
and opportunity**

Martti Hirvonen

**Väestön keskittyminen
ikäryhmittäin Suomessa
vuodesta 1975 vuoteen 2000**

Elli Heikkilä and Taru Järvinen

**Migration flows between Finland
and the Baltic Sea region**

Kirjat • Books • Böcker

Kansi: Keräämme suomalaissiirtolaisiin ja paluumuuttajiin liittyviä vitsejä. Katso tarkemmin lehden viimeiseltä sivulta! – *Piirros: Mika Rantanen.*

Cover: We are gathering jokes and funny stories about Finnish emigrants and returnees. Please see the last page for details! – *Drawing: Mika Rantanen.*

In Memoriam Edward W. Laine 1940–2003

Tohtori Edward W. Laine kuoli Ottawassa 15.1.2003. Hän oli syntynyt Montrealissa vuonna 1940. Isä Antti Wiljami Haapalainen oli kotoisin Kajaanista ja äiti Anna-Liisa (o.s. Mustonen) Viipurista. He olivat muuttaneet Kanadaan vuonna 1930.

Edward Laine suoritti M.A.-tutkinnon Mc Gill -yliopistossa v. 1967 erikoistuen Venäjään ja Itä-Euroopan historiaan ja Ph.D. -tutkinnon v. 1974 väitöskirjalla ”Finland’s Road from Autonomy to Integration in the Russian Empire, 1808–1910”. Tämän jälkeen Laine työskenteli Kanadan Kansallisarkistossa Ottawassa vuosina 1974–90 erikoisalanaan kanadansuomalaisten historia. Hän toimitti julkaisun kansallisarkistossa olevasta kanadansuomalaisen Finnish Organizationin koelmasta, minkä Siirtolaisuusinstituutti julkaisi v. 1987. Lisäksi Laine teki luettelon kanadansuomalaisista arkistolähteistä, jonka Kanadan Kansallisarkisto julkaisi v. 1990. Edward Laine osallistui myös useihin FinnForum-konferensseihin ja oli yhtenä toimittajana Turussa v. 1984 pidetyn

FinnForum-in konferenssijulkaisussa ”Finns in North America”. Vuosina 1990–1997 Edward Laine työskenteli ”Canadian Museum of Civilizationissa” Ottawassa keskittyen Kanadan monikulttuuriseen väestöön.

Edward Laine oli hyvä tutkija ja arkistomies. Julkaisujen toimittajana hän oli äärimmäisen huolellinen ja tarkka yksityiskohdissa, minkä totesin toimittaessani hänen ja viime vuonna kuolleen Michael G. Karnin kanssa edellämainitun FinnForum-kirjan. Ed Laineelle vain paras oli riittävän hyvää. Edward Laine oli ennen kaikkea kanadansuomalaisen kulttuurin vaalija sekä työssään että yksityiselämässään. Ihmisenä hän oli helposti lähestyttävä ja luonteeltaan vaatimaton.

Edward Lainetta jäivät suremaan vaimo Liisa (o.s. Ahokoski) ja sisarperheineen sekä suuri joukko ystäviä ja kollegoja Atlantin molemmilla puolilla.

Olavi Koivukangas

In Memoriam Edward W. Laine 1940–2003

Dr. Edward W. Laine died on January 15, 2003 in Ottawa. He was born in Montreal in 1940. His father, Antti Wiljami Haapalainen came from Kajaaani and his mother Anna-Liisa (née Mustonen) from Viborg. They arrived in Canada in 1930.

Edward Laine received his M.A. degree in McGill University in 1967. His field of special interest was Russian and East European history, and in 1974 he presented his dissertation titled "Finland's Road from Autonomy to Integration in the Russian Empire 1808–1910". After this, Edward Laine worked in the National Archives of Canada in Ottawa from 1974 to 1990 specializing on the history of Canadian Finns. He edited a publication on the National Archives' holdings of the archive of the Canadian Finnish Organization. This was published by the Institute of Migration in 1987. Additionally Laine compiled a catalogue of Finnish Canadian archival sources, which was published by the National Archives of Canada in 1990. Edward Laine also participated in several

FinnForum conferences and was one of the editors of the publication "Finns in North America" from the FinnForum held in Turku 1984. During the years 1990–1997 Edward Laine worked in the Canadian Museum of Civilizations in Ottawa, concentrating on the Canadian multicultural population.

Edward Laine was an eminent researcher and archivist. As an editor he was very accurate and precise with details, which I experienced when I together with him edited the aforementioned FinnForum publication together with the late Michael G. Karni. Only the best was good enough for Ed Laine. Edward Laine cherished Finnish culture both in his work and in his private life. He was easy to approach and modest.

Edward Laine is grieved by his wife Liisa (née Ahokoski) and his sister with family and a great many friends and colleagues on both sides of the Atlantic.

Olavi Koivukangas

Avioelämää Amerikan mantereella

Pohjois-Amerikassa avioituneiden suomalaisnaisten sopeutumisesta

Johanna Leinonen

Suomalainen amerikansiirtolaisuus on ollut toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä huomattavan erilaista verrattuna suurten siirtolaisuusvuosien (1870–1929) aikana tapahtuneeseen maastamuuttoon. Lähtijöitä on tietysti ollut huomattavasti vähemmän¹, mutta myös muuttajien profiili on muuttunut. Jos suuren siirtolaisuuden aikana lähteneet olivat enimmäkseen nuoria ja kouluttamattomia miehiä, jotka hakivat valtameren toiselta puolen leveämpää leipää, on viime vuosikymmenien amerikansiirtolainen ollut tyypillisesti 26–30-vuotias, usein hyvin koulutettu nainen², joka on muuttanut Pohjois-Amerikkaan jostain henkilökohtaisesta syystä – rakastumisen, avioitumisen tai itsensä kehittämisen takia. Muutos siirtolaisten profiilissa näyttää tapahtuneen 1950- ja 1960-luvulla; heti toisen maailmansodan jälkeen muuttaneet ovat olleet vielä samankaltaisia suurten siirtolaisuusvuosien aikana lähteneisiin ver-

rattuna. Yhteiskunnassa tapahtuneet muutokset ovat heijastuneet siirtolaisiin: kun ammatti- ja kielitaidottomille siirtolaisille ei enää ole ollut kysyntää – paitsi 1960- ja 1970-luvun ruotsinsiirtolaisuuden aikana – ei heitä ole enää siirtolaisiksi juuri lähtenyt. Lisäksi esimerkiksi naisten koulutustason yleinen nousu on heijastunut myös siirtolaisnaisiin. Voidaankin sanoa, että toisen maailmansodan jälkeinen amerikansiirtolaisuus ei ole enää muistuttanut varhempaa amerikansiirtolaisuutta, vaan pikemminkin Länsi- ja Keski-Eurooppaan suuntautunutta siirtolaisuutta, jossa pääosassa ovat olleet avioitumisen tai rakastumisen takia muuttaneet kielitaitoiset naiset. Varhaisemmalle siirtolaisuudelle tyypilliset taloudelliset tekijät lähtösyinä ovat kadonneet elintasoerojen tasoittuessa Suomen ja Pohjois-Amerikan maiden välillä.

Suomalaisia on siis lähtenyt siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan runsaasti toisen maailmansodan jälkeenkin, mutta tutkijoiden suurimman huomion on kuitenkin vienyt Ruotsiin muuttaneiden siirtolaisten suuri määrä toista maailmansotaa seuranneina vuosikymmeninä. Tämä artikkeli perustuu kirjoitta-

jan toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneilta suomalaisilta siirtolaisnaisilta keräämiin kyselylomakkeisiin, joita on ollut tutkimuksessa mukana 121 kappaletta, sekä avioitumiseen liittyvien kysymysten osalta myös Turun yliopiston yleisen historian oppiaineen siirtolaisuusarkistosta löytyviin lomakkeisiin. Näistä lomakkeista toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneita naisia on 364. Yhteensä lomakkeita on siis ollut tutkimuksessa mukana 485 kappaletta.

Siirtolaisnaisten avioituminen

Suomalaisten keskuudessa oli suurina siirtolaisuusvuosina tapana sanoa, ”ettei Amerikkaan niin ruma tyttöä tullutkaan, ettekö tämä olisi pian naimisiin päässyt” (Kero 1996, 210). Myöhempi tutkimus on osoittanut, että tämä lausahdus piti pitkälti paikkansa: siirtolaisnaisten todella oli helppoa löytää mies Amerikasta. Tämä johtui lähinnä yksinkertaisesti siitä, että miehiä lähti siirtolaisiksi enemmän kuin naisia. Oli helppoa tutustua oman kulttuurin

FM Johanna Leinosen artikkeli perustuu hänen Turun yliopiston yleisen historian laitokselle tekemäänsä pro gradu -tutkimukseen.

edustajan kanssa, joten suomalaisnaisille riitti ottajia. Siirtolaisilmion vanhetessa erot kuitenkin tasoittuivat jonkin verran mies- ja naislähtijöiden määrien välillä. Lisäksi naisten ja miesten määräerot tasoittuivat Amerikassa myös siksi, että miehet palasivat naisia useammin takaisin Suomeen (Kero 1974, 209).

Siirtolaisilmio on kuitenkin erityisesti 1960-luvulta lähtien ollut varsin erilainen verrattuna aikaisempaan siirtolaisuuteen; naiset alkoivat muodostaa enemmistön siirtolaisista, ja myös heidän kielitaitonsa oli aivan toista luokkaa kuin aiemmin lähteneiden. Miten nämä muutokset vaikuttivat siirtolaisnaisten avioitumiseen? Oliko naisten kenties vaikeampi löytää puolisoa, kun suomalaisia miehiä ei ollut enää niin paljon ”tarjolla”? Tutkimusten mukaan reilu enemmistö suurten siirtolaisuusvuosien aikana lähteneistä suomalaisista siirtolaisnaisista meni naimisiin viiden vuoden kuluessa Amerikkaan saapumisestaan (Vanhatalo 1987, 67; Valajärvi 1996, 52). Myöhemmin naimisiin tunnuttiin mentävän jopa nopeammin, keskimäärin kolmen vuoden kuluttua maahan saapumisesta. Jos naisten ja miesten osuus siirtolaisista tasoitui, ei se lomakkeiden perusteella hankaloittanut aviopuolison löytämistä.

On kuitenkin huomattava, että tilanne on myöhemmän siirtolaisuuden osalta täysin toisenlainen varhaisempaan siirtolaisuuteen verrattuna. Sen, että suuren siirtolaisuuden aikana lähteneet naiset löysivät nopeasti itselleen puolison, voi katsoa johtuneen miesten ”ylijäämästä” Amerikassa sekä

tuon ajan siirtolaisten kielitaidottomuudesta: koska ei osattu muita kieliä kuin suomea, suomalaiset miehet pyrkivät hankkimaan itselleen suomalaisen vaimon. Naisille siis riitti kysyntää. Toisen maailmansodan jälkeen muuttaneiden suomalaisnaisten nopeaa avioitumista ei voi selittää samoin perustein. Naiset muodostivat nyt enemmistön siirtolaisista, joten mitään ylitarjontaa suomalaisista miehistä ei enää ollut. Siirtolaisnaisten kielitaidon paraneminen kuitenkin muutti tilannetta. Vaikka suomalaisia miehiä ei enää ollut niin paljon ”saatavilla”, kielitaito helpotti tutustumista muunmaalaisiin miehiin. Lisäksi siirtolaisyhteisö ei enää ollut niin tiivis, että olisi vietetty aikaa vain oman etnisen ryhmän kanssa. Myös liikkuvuuden lisääntyminen varallisuuden nousun myötä vaikutti varmasti: moni matkusteli Amerikassa ennen lopullista muuttoa, ja niinpä joillakin oli sulhanen tai poikaystävä valmiina odottamassa.

Lomakkeiden vastauksista löytyy merkkejä siitä, että Amerikassa mentiin aikaisemmin naimisiin kuin oltaisiin tehty Suomessa. Avioituvuus nousi Amerikassa voimakkaasti toisen maailmansodan jälkeen talouden nousukauden innoittamana (Cherlin 1992, 6–10). Ehkäpä avioituvuuden nousu vaikutti siirtolaisnaisiinkin siten, että he kokivat avioliiton solmimisen tärkeämmäksi kuin olisivat kokeneet Suomessa, jossa avoliitot yleistyivät huomattavasti nopeammin kuin Amerikassa. Esimerkiksi seuraavanlainen kommentti löytyi lomakkeista: ”En olisi varmaankaan mennyt naimisiin näin nopeaa, ja perhe

olisi jäänyt perustamatta. Olisin todennäköisesti mennyt jatko-koulutukseen.”

Keiden kanssa siirtolaisnaiset sitten avioituivat? Suuren siirtolaisuuden aikana jopa 90% avioliitoista solmittiin suomalaisten kesken (Ross 1981, 252). Suomalaiset miehet avioituivat vielä naisia yleisemmin nimenomaan suomalaisten naisten kanssa: 91%:lla suomalaisista miehistä oli suomalainen vaimo, mutta suomalaisista naisista ”vain” 83% avioitui suomalaismiehen kanssa. Tämän on selitetty johtuvan suomalaisten miesten ja naisten sijoittumisesta maantieteellisesti eri alueille. Naiset työskentelivät etupäässä suurkaupungeissa ja olivat niissä enemmistönä, joten naisille ei yksinkertaisesti riittänyt suomalaisia miehiä. Toisaalta naiset olivat töissä erilaisissa paikoissa kuin miehet: perheissä, ravintoloissa ja hotelleissa, joissa he tapasivat ulkomaalaisia, tottuivat heihin ja oppivat auttavasti englannin kieltä. Useimmiten suomalaisnaiset kuitenkin siis avioituivat suomalaisten miesten kanssa, olihan luonnollisesti helpompaa tutustua omaa kieltä puhuvaan mieheen ja lisäksi suomalaiset juuret sitoivat yhteen. Suomalaisille ei tarvinnut selitellä omia kulttuuriperinteitään (Lindström 1991, 91–93).

Toisen maailmansodan jälkeen tilanne näytti pysyvän samanlaisena. Edelleen enemmistö siirtolaisnaisista, yli kolme neljäsosa, avioitui suomalaisen miehen kanssa. Tilanne on kuitenkin muuttunut radikaalisti, ja 1960-luku tuntuu olleen muutoksen vuosikymmen tässä suhteessa. 1960-luvulla vielä pieni enem-

mistö aviomiehistä oli suomalaisia, mutta 1970-luvulta lähtien selvä enemmistö siirtolaisnaisista, jälleen noin kolme neljäsosaa, on avioitunut muunmaalaisen miehen kanssa.

Tämä muutos on ainakin osittain selitettävissä siirtolaisten kielitaidossa tapahtuneilla muutoksilla. 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla lähteneiden koulutus rajoittui yleensä edelleenkin kansakouluun, eivätkä he juuri osanneet englantia (Kero 1996, 112). Tämä heijastui myös aviomiesten kansallisuuteen: koska englannin kielen taito ei ollut vielä kovin yleinen, tutustuminen oman maan kansalaisiin oli huomattavasti helpompaa. Luultavaa on, että ajan myötä suomalaiset muuttivat yhä enemmän suuriin kaupunkeihin, joissa he luonnollisesti tapasivat enemmän ulkomaalaisia, varsinkin kun Suomessa syntyneiden määrä oli jo pienempi kuin suuren siirtolaisuuden aikana. Siirtolaisten yhteinen toiminta vähentyi, joten oman maan kansalaisten kanssa ei enää oltu niin paljon tekemisissä kuin aikaisemmin – varsinkin kun osattiin erityisesti 1960-luvulta lähtien paremmin englantia.

Edellä kävi ilmi, että naimisiin mentiin melko pian saapumisen jälkeen. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että naiset olisivat avioituneet hyvin nuorina. Ennen lähtöään Suomessa avioituneet solmivat avioliiton suurin piirtein samanikäisenä kuin muukin väestö; kun vuosina 1920–1999 kaikkien morsianten keski-ikä oli 24,1 vuotta, oli se siirtolaiseksi lähteneillä naisilla 24,3 vuotta. Se ero kuitenkin löytyy, että 1960-luvulta lähtien siirtolaisnaiset tun-

tuvat olleen uuden kehityssuunnan, nousevien avioitumisikien pioneereja. Hyvin koulutettujen siirtolaisten osuus on kasvanut, ja koulutuksen hankkimisen on todettu nostavan avioitumisikä (O’Connell 1994, 15).

Amerikassa avioituttiin puolestaan paljon vanhempina kuin Suomessa: keskimääräinen avioitumisikä oli peräti 28,2. Tilanne oli sama jo suurten siirtolaisuusien aikana. Esimerkiksi Montrealin suomalaisessa seurakunnassa vuosina 1936–1939 ensimmäisen avioliittonsa solmineiden suomalaisten morsianten keski-ikä oli 31,1 vuotta. Toisaalta avioitumisikä näkyi alueellisia eroja. Maanviljelysalueilla suomalaiset morsiamet olivat selvästi nuorempia kuin muilla alueilla avioituneet, koska naisille ei ollut maaseudulla juurikaan muita vaihtoehtoja kuin solmia avioliitto (Lindström 1991, 94–95).

Mistä näin korkea avioitumisikä johtuu? Toisen maailmansodan jälkeen naisten avioitumisikä sekä Suomessa että Pohjois-Amerikassa tapahtuneet muutokset – avioitumisikien lasku sodan jälkeen ja 1970-luvulta alkanut avioitumisikien voimakas nousu³ – eivät näytä vaikuttaneen siirtolaisnaisten avioitumisikiin. Jatkuvasti korkeampi ikä Amerikassa naimisiin menneiden osalta viittaisi siihen, että siirtolaisnaisten avioitumisikään vaikuttavia tekijöitä arvioidessa itse siirtolaiseksi lähteminen oli määräävämpi seikka kuin avioitumisen yleiset trendit. Lähteminen lykkäsi avioitumista; lippurahojen ansaitseminen, matkan suunnittelu ja itse matkustaminenkin vei aikaa niin, että suuri syy avioliittojen myöhentymiseen oli yk-

sinkertaisesti siirtolaisnaisten ikärakenne (Lindström 1991, 96–97). Kun naimattomina lähteneet olivat jo muuttaessaan keskimäärin yli 24-vuotiaita, on luonnollista, että avioitumisikä nousi korkeaksi.

Suurten siirtolaisuusien aikana naisten avioitumista lykkäsi myös se, että lähdettyään Amerikkaan hakemaan parempaa toimeentuloa naiset myös halusivat saavuttaa tämän tavoitteensa ennen avioitumistaan (Lindström 1991, 95–97). Erityisesti 1960-luvulta lähtien ei kuitenkaan enää juuri muutettu taloudellisista syistä. Taloudellisen turvan hankkiminen ei siis voinut selittää myöhemmän siirtolaisuuden aikana lähteneiden korkeita avioitumisikä. Todennäköiseltä kuitenkin vaikuttaa, että siirtolaiseksi lähteneillä naisilla oli itsenäisempi elämäntyyli verrattuna ”tavallisiin” naisiin – vaatihan yksin vieraaseen maahan lähteminen varsin paljon rohkeutta. Suomalaisen naisen halu olla itsenäinen lienee vain korostunut myöhemminä siirtolaisuuskymmeninä. Itsenäisyys on vain näkynyt hieinan eri tavalla, haluna hankkia hyvä koulutus ja luoda oma ura. Parhaimmin siirtolaisnaisten korkean avioitumisikänsä siis selittänee ensinnäkin itse siirtolaiseksi lähteminen ja toiseksi naisten koulutuksen hankkimisen ja työssäkäynnin yleistymisen.

Kulttuuriperinnön säilyttäminen uudessa maassa

Avioliiton valtakulttuurin jäsenen kanssa on usein todettu antavan siirtolaiselle parhaat lähtö-

kohdat vieraaseen kulttuuriin sopeutumiselle. Seka-avioliiton⁴ solmineet joutuvat jatkuvaan vuorovaikutukseen ainakin yhden ja todennäköisesti useamman valtakulttuurin jäsenen kanssa, ja he ovat motivoituneita tutustumaan isäntämaansa kulttuuriin (Pennanen 1992, 40). Seka-avioliiton integroiva vaikutus ei kuitenkaan ole näin yksiselitteinen; sekä homogeenisessa avioliitossa että seka-avioliitossa on omat ongelmansa naisen sopeutumisen kannalta. Jos kummatkin aviopuolisot ovat suomalaisia, saattavat he jatkaa elämäänsä samaan tapaan kuin he tekivät Suomessa yrittämättäkään integroitua amerikkalaiseen elämänmenoon. Toisaalta jos kyseessä on seka-avioliitto, partnereiden erilaiset käsitykset puolisoitten rooleista voivat vaikeuttaa siirtolaisnaisen sopeutumisprosessia. Yhdessä eläminen vaatii seka-avioliitossa eläviltä enemmän sopeutumiskykyä ja kompromissialttiutta kuin saman kulttuurin aviopareilta (Tuomi-Nikula 1989, 132).

Koska seka-avioliitot ovat yleistyneet vuosikymmenien kuluessa, on siirtolaisnaisten edellytykset sopeutua menestyksekkäästi amerikkalaiseen yhteiskuntaan parantuneet – jos avioparin rooliodotukset eivät vain poikkea toisistaan huomattavasti. Tältä osin ongelmia on varmasti kohdattu, esimerkiksi siksi, että naisten itsenäisyyspyrkimykseen ei välttämättä ole aina suhtauduttu yhtä suopeasti kuin Suomessa. Kuitenkin useissa tutkimuksissa on todettu, että seka-avioliitto edistää siirtolaisen sopeutumista (esim. Björklund 1998, 196 ja Mikkola 2001, 58), ja näin voi

asian olettaa olevan myös amerikkansuomalaisten kohdalla.

Seka-avioliiton solmiminen ei aina johda etnisen kulttuuriperinnön heikkenemiseen, vaikka se yleistä onkin. Jos seka-avioliiton solminut siirtolainen on nainen, on yhteyden säilyminen siirtolaisen lähtökulttuuriin todennäköisempää (Kolehmainen 1976, 273). Naiset siis kantavat usein kulttuuriperintöään uskollisemmin kuin miehet. Näyttääkin siltä, että amerikkansuomalaisille naisille on tärkeää säilyttää elämässään piirteitä suomalaisesta kulttuurista.

Tämä tulee ilmi monella tavalla. Suomalaisen yhdistysten toimintaan otetaan osaa suhteellisen aktiivisesti, vaikka järjestöjen toiminta onkin hiipunut vuosikymmenien saatossa. Siirtolaisten järjestöt saattavat toisaalta edistää, toisaalta jarruttaa sopeutumista. Järjestöt ja yhdistykset mahdollistavat oman kulttuurin harrastamisen ja kehittämisen, jolloin vaarana on, että siirtolainen eristäytyy muusta yhteiskunnasta oman etnisen ryhmänsä piiriin. Mutta on myös mahdollista, että siirtolainen pystyy järjestötoiminnan kautta löytämään paikkansa uudessa yhteiskunnassa, ja järjestöjen välityksellä siirtolainen saattaa luoda yhteyksiä muidenkin kansallisuuksien edustajiin (Kostiainen 1986, 18). Oma kansallisuutta edustava ryhmä voi siis lievittää alkuvaikeuksia ja nopeuttaa sopeutumista outoon kulttuuriympäristöön (Suojanen ja Suojanen 2000, 70). Se, että suuri osa ottaa ainakin joskus osaa amerikkansuomalaisten yhdistysten toimintaan ei siis välttämättä kerro siirtolaisnaisten huonosta sopeutumisesta, vaan siitä,

että arkielämässä ollaan paljolti tekemisissä muiden kuin suomalaisten kanssa – näin on tilanne erityisesti seka-avioliiton solmineilla – ja suomalaisten kanssa kokoonnutaan joidenkin erityistapahtumien tiimoilta.

Erityisesti suomalaisten juhlapäivien vietto on siirtolaisnaisille tärkeää, ja juhlapäivistä tärkein tuntuu olevan suomalaissävytteinen joulu. Seka-avioliiton solmineet ovat lähes yhtä aktiivisia viettämään suomalaisia juhlapäiviä kuin suomalaiset avioparit. Tämä edellyttää kuitenkin puolison positiivista suhtautumista vaimon edustamaan etniseen ryhmään; jos mies kokisi vaimonsa lähtökulttuurin häpeälliseksi, olisi vaimon hankala ristiriidoitta osallistua oman etnisen ryhmänsä toimintaan (Tuomi-Nikula 1988, 18). Suomalaisnaisten puoliset tuntuvat siis suhtautuvan positiivisesti suomalaiseen kulttuuriin.

Yleensä siirtolainen ympäröi itsensä pienillä paloilla kotimaastaan kuten esineillä. Myös ruokakulttuuri on tärkeä osa etnistä identiteettiä (Björklund 1998, 138–139). Se, kuinka tärkeäksi nainen kokee suomalaisen ruoan laitton ja kodin sisustamisen suomalaiseen tyyliin, kertoo hänen etnisestä lojaliteetistaan ja myös kulttuuritietoisuudestaan⁵; jos nainen laittaa vain suomalaisia ruokia, ei hänen tietoisuutensa amerikkalaisesta ruokakulttuurista ole kovin kattava, eikä häntä näin ollen voi pitää täysin akkulturoituneena⁶. Suomalaisen tapojen yksipuolinen noudattaminen kertoo siis siitä, että nainen preferoi kotimaansa kulttuuria. Hyvään sopeutumiseen kuuluukin sekä uuden kotimaan kulttuurin

omaksuminen että entisen kotimaan tapojen vaaliminen (Björklund 1998, 137).

Suomalaisia ruokalajeja – erityisesti jouluruokia – laitetaan amerikansuomalaisten naisten keskuudessa innokkaasti, vain pari seka-avioliiton solminutta naista on hylännyt suomalaiset ruoanlaittotavat kokonaan. Kuten suomalaisten tilaisuuksiin osallistuminen, myös suomalaisten ruokien laitto tuntuu kuitenkin usein osuvan tiettyjen erikoistapausten ympärille: ”Juhlapäivinä kyllä ja pulaaahan ei voi unohtaa! - jouluna loihdin kasaan suomalaisen joulu-pöydän, mutta muuten arkena ruoka on melko amerikkalaista.” Usein suomalaisen perinneruoan laitto ei johdukaan huonosta sopeutumisen tasosta, vaan aviomiehen ja ympäristön toivomuksesta (Tuomi-Nikula 1989, 114). Todennäköistä on, että heti maahanmuuton jälkeen tehdään pitkälti suomalaisia ruokia, mutta ajan kuluessa mukaan tulee vaikutteita muiden maiden ruokakulttuureista: ”Aluksi en ollenkaan tehnyt mitään muuta kuin suomalaista, vähän olen nyt uskaltanut ostaa muitakin outoja raaka-aineita.” Tämä ruoanlaittopojen muuttuminen heijastaa myös akkulturoitumisen edistymistä.

Kotien sisustuksessakin käytetään paljon suomalaisia esineitä. Tyypillisiä esineitä, joita kodeissa kirjoitettiin olevan, olivat astiat, lasitavara, liinavaatteet, koriste-esineet, seinävaatteet ja joillakin myös huonekalut. Lisäksi sekä amerikansuomalaisia että suomalaisia lehtiä luetaan ahkerasti, vaikka siirtolaisten lehtien määrä ja levikki onkin supistunut huomattavasti. Internet on kuitenkin viime vuosina mahdollistanut

uudella tavalla synnyinmaan tapahtumien seuraamisen.

Siirtolaisnaiset siis tuntuvat ympäröivän itsensä pienillä paloilla vanhasta kotimaastaan. Vaikka tämä kertoo selvästi etnisestä lojaaliteetista synnyinmaata kohtaan, on näillä pienillä palasilla myös tärkeä funktio siirtolaisille. Koska uuden kansallisen identiteetin omaksuminen on ensimmäisen polven siirtolaisille hyvin rajallista, kansallinen ryhmäidentiteetti on usein tärkeä tukipilari uudessa ympäristössä. Ryhmäsiteet kiteytyvät erilaisiin avainsymboleihin, esimerkiksi tapoihin, tilaisuuksiin tai vaikkapa kodin käyttöesineisiin, joiden avulla erottautaan muusta väestöstä. Avainsymbolit toimivat siis puolustusmekanismina valtakulttuuriin sulautumista vastaan. Esineet jäsentävät tilaa ja aikaa ja luovat uuteen toimintaympäristöön tuttuja ja turvallisia kiintopisteitä (Björklund 1998, 180–181). Näin ollen vaikka kotien sisustus suomalaisilla esineillä voi tarkoittaa siirtolaisen sopeutumattomuutta silloin, kun hänen etnisen loyaliteettinsa suuntautuu täysin vanhan kotimaan kulttuuriin, on esineillä kuitenkin merkittävä tehtävä siirtolaisten sopeuttajana. Kun siirtolaisella on turvallisia kiintopisteitä, joiden keskellä hän tuntee olonsa kotoiseksi, hän uskaltaa vahvan etnisen identiteettinsä turvin ottaa kontaktia myös valtakulttuurin suuntaan.

Kulttuuriperinnön välittäminen jälkipolville

Kulttuuriperinnön tärkeyttä siirtolaisnaisille voidaan arvioida myös sen pohjalta, kuinka tär-

keäksi on koettu välittää tätä perintöä lapsille. Jos äiti tuntee etnistä lojaaliutta kotimaataan kohtaan, hän useimmiten haluaa välittää suomen kielen jälkikasvulle – jo senkin takia, että vierailut isovanhempien luona Suomesa ovat mielekkäämpiä lapselle, kun hän pystyy kommunikimaan isovanhempiensa kanssa. Ehkäpä jotkut opettavat lapselleen suomea siltä varalta, että jos joskus tulee eteen paluu Suomeen, lapsi ei tuntisi oloaan maassa täysin ulkopuoliseksi. Jos suomalainen äiti ei siis katso tarpeelliseksi opettaa lapselleen suomea, kertoo se siitä, että paluuta Suomeen ei pidetä todennäköisenä, ja sitä myöten motivaatio integraatioon on suurempi. Tämänäkin kysymys on kuitenkin moniselitteisempi. Toisaalta lasten puuttuva suomen kielen taito voi vieraannuttaa siirtolaista kotimaastaan ja sukulaisistaan siellä, ja samalla edistää hänen akkulturaatioprosessiaan. Toisaalta taas jos siirtolainen on hyvin integroitunut, mutta terveen ja vahvan kansallisen identiteetin omaava, suomen kielen opettaminen ei välttämättä niinkään kerro haluttomuudesta sopeutua kuin siitä, että siirtolainen haluaa välittää lapselleen arvokkaana pitämänsä kulttuurisen perintönsä. Nykyään kaksikielisyttä pidetään useimmiten rikkautena, toisin kuin aiemmin, jolloin kahden eri kielen puhumisen ajateltiin vaikeuttavan lapsen kielellistä kehitystä (Tuomi-Nikula 1988, 15–16).

Siirtolaisnaiset ovat yleensä yrittäneet opettaa lapsilleen suomea, mutta aina se ei käytännön syistä ole ollut helppoa, varsinkin seka-avioliitoissa. Koska

perhe asuu täysin englanninkielisessä ympäristössä, on suomen kielen taidon ylläpito usein hankalaa. Lapsi käy koulua englannin kielellä eikä useinkaan halua erottautua joukosta ja sen takia välttelee suomen puhumista (Vanhatalo 1987, 82; Tuomi-Nikula 1988, 15). Eräs nainen kirjoittaakin: ”Kaksi lapsista ymmärtää jonkin verran [suomea], eivät suostu puhumaan”. Suomen kielen opetusta vaikeuttaa myös kielen eksoottisuus: lapsella ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta puhua suomea kodin ulkopuolella, mikä väistämättä heikentää motivaatiota kielen ylläpitämiseen. Lisäksi suomen kieltä osaamaton puoliso ei välttämättä halua kotona puhuttavan suomea, koska tuntee itsensä ulkopuoliseksi; suomi on hänen silmissään lapsen ja äidin välinen ”salakieli” (Tuomi-Nikula 1997, 279). Aina ei kuitenkaan aviomiehen tarvitse esittää mielipidettään, vaan suomen kieli jää pois käytöstä yksinkertaisesti käytännön syistä: ”P. puhui 4-vuotiaaksi asti täysin sujuvaa suomea... Lasten kasvaessa he viettivät vähemmän aikaa kanssani ja keskustelujen aiheet muuttuivat monimutkaisemmiksi... eikä suomenkielentaito kehittänyt. Joskus tuntui teennäiseltä puhua suomea lapsille kun mieheni ei ymmärtänyt.”

Vieläpä sekin, että siirtolaisnainen on muuttanut Amerikkaan englannin kielen taitoa parantaakseen, voi estää suomen kielen opettamisen lapsille: äiti voi tuntea, että suomen kielen opettaminen heikentäisi hänen omaa kielellistä kehitystään (Tuomi-Nikula 1988, 15–16). Usein on käynytkin niin, että lapsena hankittu kielitaito on

unohtunut viimeistään kouluun mentäessä. Yllättävää ei ole, että suomalaisparien lapsille on tyypillisempää osata suomea kuin seka-avioliitoista syntyneille lapsille.

Pyrkimys välittää suomalaista kulttuuria jälkipolville voi näkyä myös haluna antaa lapsille suomalainen nimi. Voimmehan olettaa, että jos lapselle annetaan täysin englanninkielinen nimi – erityisesti jos kyseessä on suomalainen pariskunta – on parilla aikomus jäädä pysyvästi asumaan Amerikkaan ja sitä myötä pyrkimys integroitumiseen olisi suurempi. Suomalaisparit antoivat kuitenkin useammin suomalaisia kuin vierasperäisiä nimiä lapsilleen, ja vastaavasti seka-avioliitossa elävien lapsilla oli yleisesti vierasperäinen nimi. Etnisen seka-avioliiton lapsen nimi heijastaakin usein kulttuurifuusiota (Tuomi-Nikula 1989, 138). Esimerkkeinä mainittakoon nimet Kevin Ilmari, Elina Francesca ja Nezar Kari. Kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ei lasten nimistä kuitenkaan voi tehdä; englanninkielisen nimen antaminenkin aina kerro vanhempien integroitumisen halusta. Vanhemmat ovat voineet yksinkertaisesti ajatella lapsen tulevan toimeen paremmin englanninkielisen nimen kanssa, suomalainen nimi kun on saattanut aiheuttaa siirtolaisille käytännön ongelmia. Toisaalta englanninkielinen nimi on voinut olla siirtolaisten keskuudessa muoti-ilmiö (Vanhatalo 1987, 80).

Vahva etninen identiteetti – rikkaus vai este sopeutumiselle?

Etnisellä identiteetillä tarkoitetaan yksilön ankuroitumista tiet-

tyyn etniseen ryhmään. Se saattaa muuttua ihmisen elinaikana, mutta silti se on suhteellisen pysyvä ilmiö. Tähän on syynä se, että etninen kulttuuri välittyy ihmiselle jo perhepiirissä; varhaiskasvatuksen myötä se muovaa ihmisen persoonallisuutta etnisen kulttuurin suuntaisesti (Liebkind 1988, 38). Etnisyys on siis annettua, koska ihminen ei voi valita sitä ryhmää, johon hän syntyy.

Siirtolaisten etnisyyden avulla voidaan tarkastella heidän sopeutumistaan. Jos siirtolainen yhä identifioituu omaan etniseen ryhmäänsä, ei häntä voi pitää täysin akkulturoituneena. Toisaalta mahdollisuudet uuden identiteetin omaksumiseen ovat ensimmäisen polven siirtolaisilla rajalliset. Luultavaa onkin, etteivät toisen maailmansodan jälkeen muuttaneet amerikansuomalaiset naiset ole täysin menettäneet suomalaisia identiteettiään. On todettu, ettei assimilaatio – sopeutumisen taso, jossa siirtolainen on hylännyt oman kulttuuri-identiteettinsä ja korvannut sen valtakulttuurin identiteetillä (Berry 1980, 11–15) – ole mahdollinen ennen kuin kolmannessa siirtolaispolvessa (Tuomi-Nikula 1997, 283; Suojanen ja Suojanen 2000, 44).

Yleensä siirtolaisnaiset tunsivatkin itsensä yhä suomalaisiksi: ”Vaikka olenkin kansallisuudeltani amerikkalainen, niin aina kuitenkin tunnen olevani suomalainen.” Suomalaisuudesta oltiin myös useimmiten ylpeitä: ”Suomalaisuus on mahtava asia ja olen ylpeä siitä.” Toisaalta vaikka siirtolaiset näkivät Suomen ja suomalaisuuden kallisarvoisena asiana, samalla Suomea ja suomalaisia myös kritisoitiin (ks. myös

Hannula 1997, 152). Yleisimmät kritiikin aiheet olivat Suomen korkea verotus, ilmasto, ahtaampi ilmapiiri ja palkkataso: ”Valitettavasti ekana tulee mieleen (Suomesta) sellainen ihmisiä painostava ilmapiiri, se suuri kateellisuus mikä Suomessa helposti vallitsee, kylmä ja pitkä talvi, korkeat verot ym.” Toisaalta monet katsoivat, että muutto Suomesta sai heidät arvostamaan Suomea uudella tavalla.

Itsearvostus ja etninen ylpeys ovat tärkeitä tekijöitä sopeutumisosprosessissa (Pennanen 1992, 39). Juurettomuus voi aiheuttaa jopa psyykkisiä ongelmia (Kennedy 1982, 25). Sopeutumista hankaloittaa siirtolaisen etnisen lojaliteetin suuntautuminen yksinomaan suomalaisen kulttuurin suuntaan. Jos taas siirtolaisella on kulttuuritietoisuutta molemmista kulttuureista, jos hän osallistuu molempien ryhmien toimintaan ja varauksettomasti hyväksyy oman etnisyytensä, on etnisyyksifaktori sopeutumista edistävä tekijä (Tuomi-Nikula 1989, 165–166). Tällaisen voi tilanteen katsoa olevan suurimmalla osalla siirtolaisnaisia: kulttuuriperintö on tärkeä, mutta niin on osallistuminen valtakulttuurin toimintoihinkin. Seuraavaa naista voidaankin pitää erinomaisesti sopeutuneena: ”Olen suomalainen. Kun seuraan urheilua hurraan suomalaisille. Perinteet kotoa ovat rakkaita. Sibelius ja isänmaalliset laulut soivat silloin tällöin (tangoista tai Suomen nykymusiikista en piittaa). Olen myös kanadalainen ja sveitsiläinen. Rakastan Kanadaa ja Montrealia, joka on kaikkien kansojen sulatusuuni, jonne myös minä kuulun.”

Käsitys etnisyydestä liikkuu paljolti tunnetasolla (Anttonen 1984, 116). Arkipäivän toimissa naiset ovat usein amerikkalaistuneet, mutta pohjimmitaan he tuntevat itsensä suomalaisiksi: ”Mun mielestä mulla on terve suhde suomalaiseen alkuperääni, josta olen kovin ylpeä vaikka olen tietysti Amerikan kansalainen niin jotenkin suomalaisuus kuitenkin elää sydämessäni.”

Sopeutumisosongelmien kautta integraatioon

Sopeutumisen kannalta tärkeitä ovat positiiviset tunteet ja tyytyväisyys uutta asuinmaata kohtaan, tunne siihen kuulumisesta sekä positiiviset ihmissuhteet valtakulttuurin edustajien kanssa (Mäenpää 1994, 7). Jos siirtolainen löytää hyviä puolia uudesta kotimaastaan ja elämästään siellä eikä harkitse paluuta vanhaan kotimaahansa, on hän hyvin sopeutunut, kun taas synnyinmaan oloja haikailevan akkulturaatio ei ole edennyt yhtä sujuvasti.

Amerikansuomalaisista naisista ehdottomasti suurin osa suhtautui positiivisesti Amerikkaa ja siellä asumista kohtaan. He olivat siis joko sopeutuneet sinne hyvin tai ainakin halukkaita sopeutumaan. Vain harva ilmaisi negatiivisia tunteita Amerikkaa kohtaan. Positiiviset kommentit voidaan jakaa periaatteessa kolmeen luokkaan: ensiksikin taloudellista menestystä, toiseksi työ- ja koulutusmahdollisuuksien paremmuutta ja kolmanneksi maailmankuvan ja elämänkatsomuksen rikastumista korostaviin. Lisäksi ilmasto vaikutti joidenkin viihtymiseen.

Seuraavassa esimerkki: ”Tykkään kovasti tästä maasta... meitä on täällä monia rotuja, eri uskonto-kuntiin kuuluvia, eri kansallisuksia, paljon mielenkiintoisia ihmisiä, joiden kanssa jakaa ajatuksia ja mielipiteitä ja elää yhdessä täällä kaikessa sovussa, asioita joutuu täällä katsomaan ihan eri näkövinkkelistä kuin ennen Suomessa – se on tosi mielenkiintoista ja avartavaa; ilmasto Californiassa on ihanteellinen ulkoilmaa rakastavalle ihmiselle kuten minulle; tämän maan ekonomisen systeemi on tosi ihana, missä on mahdollisuuksia parantaa omaa elämäänsä ja ei ole korkeita veroja niin kuin Suomessa ja yriteliäisyyttä kannustetaan, joten voi tehdä montaa työtä esim. tai olla oma business eikä veroilla lannisteta.”

Siirtolaiseksi lähteminen tunnettiin usein vahvistavaksi ja kasvattavaksi kokemukseksi. Uuteen kotimaahan ei kuitenkaan suhtauduttu sinisilmäisen positiivisesti, kuten ei Suomeenkaan. Tyypillisiä kritiikin syitä Amerikkaa kohtaan olivat turvattomuuden tunne ja amerikkalaisen yhteiskunnan kylmyys, jos ihminen ei jostain syystä menestynytään elämässään: ”- monet asiat ovat Suomessa paljon paremmin (terveyshuolto, koulutus, turvallisuus, eläkkeet yms.), täällä maassa kaikki mitataan rahalla ja kilpailu on kovaa (en oikein arvosta tällaisia arvoja).” Amerikkalaisia ihmisiä moitittiin pinnallisuudesta: ”Amerikka on hyvä maa asua, mutta ihmiset saattavat olla hyvin pinnallisia ja tosi ystäviä on vaikea löytää -.” Maailmanpoliittinen tilanne oli saanut jotkut leivottomiksi ja jopa harkitsemaan

paluuta Suomeen: ”Vakavammin harkitsimme sitä [muuttoa Suomeen] syyskuussa ’01, kun maailma tuntui syttyvän tuleen World Trade Centerin mukana.”

Suurin osa naisista ei enää pitänyt paluuta Suomeen todennäköisenä. Vajaa puolet oli sitä joskus harkinnut, mutta realistisia paluuaikkeitä oli vain harvalla, yleisemmin suomalaispareilla kuin sekaavioliiton solmineilla. Niiden, jotka pitivät paluumuuttoa realistisena vaihtoehtona, edellytykset integraatioon eivät ole yhtä hyvät kuin niiden, jotka olivat jo totuttautuneet ajatukseen loppuelämän viettämisestä poissa Suomesta. Uuteen maahan pysyvästi muuttaneet ovatkin halukkaampia ja motivoituneempia sopeutumaan (Hoffrén 2000, 24).

Ikä toi joillekin mukanaan halun palata Suomeen ja tulla haudatuksi Suomen multiin: ”Eläkkeelle jäännin jälkeen haluan palata takaisin Suomeen, johon päätökseen myös mieheni on suostunut. Jos kuolemme aikaisemmin, molempien toivomus on päästä Suomen multiin.” Toisaalta jotkut olivat jo unohtaneet haaveet palata Suomeen eläkkeelle jäätyään: ”Ajattelin tulla eläkkeelle Suomeen ja viettää rauhallista elämää kesämökillä, mutta kun kuulimme verotuksesta, emme taidakaan tulla muuta kuin käymään vain.” Melko yleinen oli myös toivomus siitä, että Suomessa voitaisiin joskus, varsinkin eläkkeellä, viettää osa vuodesta, useimmiten kesäkuukaudet. Muita yleisiä syitä halulle palata Suomeen olivat perhesyyt ja kaipuu Suomen luontoa ja Suomessa asuvia sukulaisia ja ystäviä kohtaan: ”Suomi on vielä kotimaani ja suo-

men kieli sydämeni kieli.” ”Ystävät, luonto, suomalaisuus, kulttuuri, muistot ja ennen kaikkea rakkaus Helsinkiin, kotikaupunkiin – kieli, elämäntapa jne.”

Jotkut naiset sanoivat myös muuttavansa Suomeen jos eteen tulee avioero tai jos he jäävät leskeksi: ”Olen täällä vain niin kauan kuin avioliitto pitää.” Jos nainen kuitenkin jää asumaan Amerikkaan erottuaan tai jäätyään leskeksi, on tämä vahva merkki integroitumisesta (Tuomi-Nikula 1988, 19). Monet naiset eivät enää haaveilleetkaan paluusta Suomeen, vaikka jäisivätkin yksin: ”Alussa aina ajattelin, että jos eroan tai jään leskeksi muutan takaisin Suomeen, mutta nyt olen huomannut, että olisi liian vaikeata aloittaa taas alusta. Vaikka kotini onkin aina Suomessa, olen niin kiintynyt tänne etten varmasti pystyisi asumaan Suomessa enää.” Toive muutosta Suomeen on sekaavioliitossa usein idealistinen, vailla realistista pohjaa, koska leskeytyneiden tai eronneiden naisten lapset ja lastenlapset asuvat uudessa kotimaassa. Moni myös epäilee aiheellisestikin kykyään sopeutua uudestaan suomalaisen yhteiskuntaan (Tuomi-Nikula 1989, 161).

Ne, jotka eivät harkinneet paluuta Suomeen, mainitsivat useimmiten syyksi sen, että lapset ovat Amerikassa: ”Missä maassa lapset on ja heidän perheensä, siinä maassa äiti aina haluaa olla, kuten minunkin tapauksessa.” Toisaalta myös aviomiehen mielipide vaikutti: muutama sekaavioliitossa elävä nainen kirjoitti, ettei Suomeen muutto tullut kysymykseen, koska mies ei halunnut muuttaa. Tottahan on, että kieli-

ongelmien vuoksi pysyvä muutto Suomeen olisi vaikeaa. Myös vaikeudet työn saannissa mainittiin syyksi, miksei Suomeen muuteta takaisin. Lisäksi monet kertoivat olleensa liian kauan pois Suomesta voidakseen enää asua siellä: ”Vierailu on viehättävää, mutta aikuiselämäni olen asunut Kanadassa, arkielämä ei varmaankaan Suomessa sujuisi.” Tämä on selvä merkki integroitumisesta amerikkalaiseen elämänmenoon.

Suurin osa siirtolaisnaisista oli siis tyytyväisiä muuttoonsa, eivätkä he enää juurikaan haaveilleet paluusta Suomeen. Sopeutumisongelmiakin oli kuitenkin koettu. Joillain kaipuu Suomeen oli kova, vaikka elämä uudessa kotimaassa olikin tyydyttävää. Menestys ei ollut riittänyt poistamaan ikävää synnyinmaahan, eikä sopeutumisprosessi ollut tällöin täysin onnistunut: ”Elämä voi olla hyvää täälläkin ja onkin, vaan koska olin ensimmäiset 24 vuotta kotimaassa, sydän on aina siellä. En voi edes ajatella kansalaisuuden vaihtoa, kuin käsi katkaistaisiin pois! Jouluisin Suomi ystävien kanssa mietitään, että olisi pitänyt jäädä Suomeen, missä se sydän aina on ja oma perhe!”

Vaikka sopeutuminen näyttäisi sujuneen hyvin, voi ulkopuolisuuden tunne vaivata siirtolaista (Hoffrén 2000, 34). ”Kanadassa minulla on usein selittämätön ikävä jonnekin ja usein tunnen itseni kuin olisin vain puolinen ihminen kaiken ulkopuolella niin kielellisesti kuin tavoiltanikin.” Jotkut kärsivät myös juurettomuuden tunteesta: ”Olen ollut jo sen verta Suomesta poissa ettei se enää ihan kodilta tunnu, joskin ei Kanadakaan eikä USA:kaan vielä

kodilta tunnu.” Sopeutumisongelmat ovat kuitenkin yleensä ohimeneviä, normaaliin sopeutumisprosessiin liittyviä ilmiöitä (Tuomi-Nikula 1989, 158). Jokainen siirtolainen kokee välillä kuulumattomuuden tunteita: ”Kaipaen Suomen turvaa ja lapsuuden muistoja, sitä kuuluvuuden tunnetta, kun saavun Seutulankentälle ja yhtäkkiä tajuan ympäristöni omalla äidinkielelläni ja vaistoan kulttuurin sen takana, mikä on tuttu, mutta minkä ohikulkija minusta on tullut.” Akkulturoituminen tapahtuu vain poikkeustapauksessa ongelmitta. Välillä siirtolainen kohtaa helpoja, välillä vaikeita vuosia (Tuomi-Nikula 1997, 284).

Suurimmalla osalla siirtolaisnaisista ongelmat ovat siis olleet vain väliaikaisia, ja ajan kuluessa amerikkalaiseen elämään on sopeuduttu yleensä hyvin. Vain harvan naisen vastauksista voi nähdä heidän etnisen lojaliteettinsa suuntautuneen täysin suomalaiseen kulttuuriin. Yleisempää tämä oli naisilla, jotka olivat avioituneet suomalaisen miehen kanssa. Suomalaisen kanssa avioituneetkin akkulturoituivat kuitenkin kodin ulkopuolisten aktiviteettien kuten työssäkäynnin ansiosta (Tuomi-Nikula 1989, 155–156). Suurta eroa seka-avioliitossa ja homogeenisessä avioliitossa elävien naisten integraatiossa ei siis ollut, vaikka kulttuuriperinnön vaaliminen tuntuisi olevan tärkeämpää suomalaisen miehen kanssa avioituneille.

Ehdottomasti suurin osa piti kuitenkin muuttoaan Amerikkaan onnistuneena ratkaisuna ja elämänsä Amerikassa hyvänä – vaikka huomioitava on, että elä-

mässään hyvin onnistuneet vastaavat yleensä mieluummin erilaisiin kyselyihin. Siirtolaisnaiset näkivät useimmiten hyvät ja huonot puolet sekä Suomessa että Amerikassa ja hyväksyivät ne. Heillä on siis tasapainotteleva identiteetti, joka on ensimmäisen polven siirtolaiselle turvallisin; vahva suomalainen identiteetti, jota siirtolainen haluaa osoittaa myös uudessa kotimaassaan ja samanaikainen ankkuroituminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan (Suojanen ja Suojanen 2000, 81). Hyvin integroitunut siirtolainen on huomannut, ettei vertailulla voiteta mitään ja tunnustanut, että Amerikassa ovat toiset asiat hyvin, Suomessa toiset, molemmilla vain on oma kulttuurinsa ja omat tapansa. Entinen kotimaa nähdään arvokkaana kulttuuriperintönä ja oman identiteetin tukipylväänä (Tuomi-Nikula 1989, 174). Siirtolaisnaiset ovat siis useimmiten ohittaneet ongelmavaiheensa ja näkevät elämänsä kahden kulttuurin vaikutuspiirissä arvokkaana ja rikastuttavana kokemukseena. ”Olen hyväksynyt hyvän ja huonon molemmissa maissa, ja sanoisin että olen tänä päivänä hyvin tyytyväinen ollessani suomalainen jonka koti on USA:ssa.”

Tiivistelmä

Toisen maailmansodan jälkeen Pohjois-Amerikkaan muuttaneet siirtolaisnaiset olivat avioitumiskäytännöissään sikäli samanlaisia suurten siirtolaisvuosien aikana lähteneisiin verrattuna, että he edelleen avioituivat reilusti vanhempina kuin Suomessa oli tapana, ja he myös solmivat avioliittonsa melko pian Amerikkaan

saapumisestaan. Suuri muutos on kuitenkin tapahtunut aviopuolisoiden kansallisuuksissa: kun vielä toisen maailmansodan jälkeen siirtolaiset avioituivat pitkälti oman etnisen ryhmänsä sisällä, 1960-luvun jälkeen olivat muunmaalaiset miehet jo enemmistönä siirtolaisnaisten aviopuolisoiden joukossa. Suomalaisnaiset kokivat oman kulttuurinsa säilyttämisen tärkeänä riippumatta siitä, elivätkö he seka-avioliitossa vai homogeenisessä avioliitossa – tosin suomalaisen miehen kanssa avioituneet vaalivat kulttuuriperintöään hieman uskollisemmin kuin seka-avioliiton solmineet. Isoja eroja ei kuitenkaan ollut havaittavissa. Moni siirtolainen on kokenut välillä juurettomuuden ja ulkopuolisuuden tunteita, mutta kyseiset tunteet ovat useimmiten jääneet väliaikaisiksi. Siirtolaisnaisilla näyttää siis olevan vahva suomalainen identiteetti, mikä kuvastuu kulttuuriperinnön säilyttämisen tärkeytenä. He eivät kuitenkaan yleensä haikailleet takaisin Suomeen, vaan olivat tyytyväisiä muuttamispäätökseensä.

Viitteet

- 1 Yhdysvaltoihin on vuosina 1945–1999 lähtenyt noin 18 000 suomalaista siirtolaista ja Kanadaan noin 23 000 (Korkiasaari ja Söderling 1998, elekttroninen dokumentti).
- 2 Esimerkiksi 1980–1990 Yhdysvaltoihin muuttaneista 60,7% ja Kanadaan muuttaneista 55,1% on ollut naisia (Korkiasaari 1993, 35).
- 3 Avioitumiskäytännöissä tapahtuneista muutoksista Suomessa

- ks. Haavio-Mannila ja Jallinoja 1980, Yhdysvalloissa ks. Cherlin 1992 ja Coontz 1992 sekä Kanadassa ks. Beaujot 1991 ja Foot 1996.
- 4 Tarkoitin seka-avioliitolla liittoja, joissa partnereilla on eri kansallisuus, ja homogeenisella avioliitolla liittoja, joissa partnerit ovat kansallisuudeltaan ja etnisiltä ominaisuuksiltaan verrattain samankaltaisia (Tuomi-Nikula 1997, 269–270).
- 5 Amado M. Padilla mukaan akkulturaatioprosessin keskeiset tekijät ovat muuttajan kulttuuritietoisuus (cultural awareness) ja etninen lojaalisuus (ethnic loyalty). Edeltävä tarkoittaa sitä kulttuuritietoa – esimerkiksi kieli, arvot, historia, taide, ruoka – mikä henkilöllä on toisaalta omasta lähtökulttuuristaan, toisaalta uudesta tulokulttuurista. Jälkimmäisellä Padilla ymmärtää yksilön preferenssiä joko lähtö- tai tulokulttuurin suuntaan. Preferenssin suunta määrää yksilön akkulturoitumisen asteen ja sitä voidaan mitata esimerkiksi siirtolaisen etnisillä aktiviteeteilla (Padilla 1980, 48).
- 6 Akkulturaatiolla tarkoitan sitä ”dynaamista ja monidimensio-naalista prosessia, missä siirtolainen eri vaiheiden ja sopeutumisen tasojen kautta vähitellen mukautuu uuteen ympäristöönsä” (Tuomi-Nikula 1997, 282–283).
- Lähteet ja kirjallisuus**
- Anttonen, Marjut: Suomalaisiirtolaisten akkulturoituminen Pohjois-Norjassa. Jyväskylä 1984.
- Beaujot, Roderic P.: Population change in Canada: the challenges of policy adaptation. Toronto 1991.
- Berry, John W.: Acculturation as Varieties of Adaptation. Acculturation: Theory, Models and Some New Findings. Edited by Amado M. Padilla. Boulder, Colorado 1980.
- Björklund, Krister: Suomalaiset Sveitsissä 1944–1996. Turku 1998.
- Cherlin, Andrew J.: Marriage, Divorce, Remarriage. Cambridge 1992.
- Coontz, Stephanie: The way we never were: American families and the nostalgia trap. New York 1992.
- Foot, David K.: Boom, Bust and Echo. How to Profit from the Coming Demographic Shift. Toronto 1996.
- Haavio-Mannila, Elina ja Jallinoja, Riitta: Changes in the Life Patterns of Families in Finland: National report based on statistics and earlier studies. Helsinki 1980.
- Hannula, Mika: Self-understanding as a Process. Understood through the Concepts of Self-Understanding as a Narrative Form, the Third Dimension of Power, Coming to Terms with the Past, Conceptual Change and Case Studies of Finnishness. Turku 1997.
- Hoffrén, Henriikka: Suomalaiset Ranskassa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 2000.
- Kennedy, Vieno: English Life for the Finnish Wife. Siirtolaisuus Migration 1982:4, s. 21–28.
- Kero, Reino: Migration from Finland to North America in the Years between the United States Civil War and the First World War. Turku 1974.
- Kero, Reino: Suureen länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan. Turku 1996.
- Kolehmainen, John I.: Americanization and the Search for Identity. Old Friends, Strong Ties. Editors Vilho Niitemaa, Jussi Saukkonen, Tauri Aalto and Olavi Koivukangas. Vaasa 1976.
- Korkiasaari, Jouni: Siirtolaisuus- ja ulkomaalaistilastot. Helsinki 1993.
- Korkiasaari, Jouni ja Söderling, Ismo: Finnish Emigration and Immigration after World War II. [WWW] Siirtolaisuusinstituutti. Päivitetty 1998. [Viitattu 20.2.2002] http://www.utu.fi/erill/instmigr/art/finn_migr.htm
- Kostiainen, Auvo: Sulautuminen uuteen yhteiskuntaan. Suomen siirtolaisuuden historia, osa 3: Sopeutuminen, kulttuuritoiminta ja paluumuutto. Keijo Virtanen, Arja Pilli ja Auvo Kostiainen (toim.). Turku 1986.
- Liebkind, Karmela: Me ja muukalaiset: Ryhmärajat ihmisten suhteissa. Helsinki 1988.
- Lindström, Varpu: Uhmattaret. Suomalaisien siirtolaisnaisten vaiheita Kanadassa 1890–1930. Juva 1991.
- Mikkola, Juha: Siirtolaisia ja vierailijoita. Suomalaisien siirtolaisten akkulturaatio ja identiteetti Espanjassa, Isossa-Britanniassa, Kreikassa, Ranskassa ja Saksassa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto 2001.
- Mäenpää, Elina: Suomalaisnaiset Lontoossa. Sopeutuminen ja

- identiteetti. Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma, Helsingin Yliopisto 1994.
- Niitemaa, Vilho: *The Finns in the Great Migratory Movement from Europe to America 1865–1914. Old Friends, Strong Ties.* Editors Vilho Niitemaa, Jussi Saukkonen, Tauri Aalto and Olavi Koivukangas. Vaasa 1976.
- O’Connell, Helen: *Women and the Family.* London 1994.
- Padilla, Amado M.: *The Role of Cultural Awareness and Ethnic Loyalty in Acculturation. Acculturation: Theory, Models and Some New Findings.* Edited by Amado M. Padilla. Boulder, Colorado 1980.
- Pennanen, Helena: *Suomalaisnaiset Hollannissa. Sosiologian pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto 1992.*
- Ross, Carl: *Finnish American Women in Transition, 1910–1920. Finnish Diaspora II: United States.* Edited by Michael G. Karni. Toronto 1981.
- Suojanen, Matti K. ja Suojanen, Päivikki: *Retulaatsissa Miamissa. Kasvokkain amerikkasuomalaisien kanssa.* Turku 2000.
- Tuomi-Nikula, Outi: *Acculturation in the ethnic mixed marriage. Ethnologia Fennica 1987–1988, Volume 16, pp. 5–26.*
- Tuomi-Nikula, Outi: *Saksansuomalaiset. Tutkimus syntyperäisten suomalaisten akkulturaatiosta Saksan Liittotasavallassa ja Länsi-Berliinissä.* Helsinki 1989.
- Tuomi-Nikula, Outi: *Kaksikulttuurinen perhe eurooppalaisen etnologian tutkimuskohteena. Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen.* Toim. Teppo Korhonen ja Pekka Leimu. Turku 1997.
- Valajärvi, Kirsi: *Kotiapulaisesta perheenäidiksi. Yhdysvaltoihin vuosina 1890–1914 muuttaneiden suomalaisnaisten elämänvaiheet. Yleisen historian pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto 1996.*
- Vanhatalo, Raija: *Suomalaisen siirtolaisnaisen integroituminen amerikkalaiseen yhteiskuntaan vuosina 1914–1939. Yleisen historian pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto 1987.*

Muuttoliikkeen ja etnisyytutkimuksen verkoston (MEV) seminaari

keskiviikkona 23.4.2003

Siirtolaisuusinstituutti, Linnankatu 61, 4. krs, Turku

- 13.30 Tutustuminen Siirtolaisuusinstituutin näyttelyihin.
Oppaana tiedottaja Krister Björklund
- 14.00 Maahanmuuttajien Suomen sisäinen muuttoliike. Tapaustutkimuksena Turku.
FM Karoliina Kokko, Turun yliopisto, maantieteen laitos
- 14.45 Keskustelu
- 15.00 Maahanmuuttajien integraation tavoitteet Suomessa: tasa-arvo ja integraatio kotouttamislain päämäärinä.
Tutkija Selene Peltonen, Siirtolaisuusinstituutti
- 15.45 Keskustelu
- 16.00 Yhteenveto ja seminaarin päättäminen.
Tutkimuspäällikkö Elli Heikkilä, Siirtolaisuusinstituutti

Seminaari on maksuton ja avoin kaikille asiasta kiinnostuneille.
Tervetuloa

Diversity is our challenge and opportunity

Hilde Ballière Farner

If for a moment we reflect on the word "diversity" independently from the issue of immigration, I think we would agree that diversity stands for something rather positive in our societies. It is a fundamental condition for making choices – for opportunities – and we consider freedom of choice almost as a human right. Diversity may apply on anything from types of soap, make of cars or their different models to choice of education and work – choosing your husband or wife. We even state that freedom of religion and hence diversity in religious beliefs is a fundamental right.

On the other hand, when it comes to having people of an other colour of skin, from other societies and cultures as our neighbours, or to experience that people of an origin unlike our own have the same possibilities and

---

Hilde Ballière Farner is *Kandidaat in de Germaanse philologie* from University i Leuven, Belgium and Cand. mag from University of Oslo, Norway in political science. She is the project manager for the county of Buskerud on the competence reform initiated by the Norwegian government.

rights as we have in our society – at that moment diversity seems to turn into a problem.

Asylum policies and integration

I would want to spend some words on asylum policies – the energy all governments use for controlling immigration – for keeping people out, to be frank. The way I see it this has bearing on the issue of the conditions for integration and for diversity.

Asylum policies bear evidence of the fact that European nations think they will be able to cope with the very phenomenon of immigration. They work very hard on making rules and arrangements that hopefully will work. I am sorry to say, but there is no doubt in my mind that this line of work will fail.

One can't simply favour an open world – globalisation – solely on issues that give you benefits. As long as there are wars, there will be refugees. As long as there are enormous differences in standard of living from one country to another – from one continent to another – there will be migration. The flow of people obviously will

go from the poor areas to the rich ones – from the war haunted ones to the stable ones.

Professor Zygmund Baumann dwelled in his contribution at the 7th International Metropolis Conference in Oslo in September this year on the same issue saying (I quote) "Nomadic capital in search of profitable markets and comfortable stopovers; uprooted and unsettled, vagabond populations in search of work, bread, drinking water or peace – these are just two of the "globally created problems" which no local powers have the resources to tackle on their own – though they have to cope with the consequences"

Professor Baumann is pretty pessimist on local and even national authorities' ability to cope even with the consequences. He thinks that mostly they transpose the problem from the level where it is created to a far lower one – one that they seem to master, where they seem to have measures that may give the population the impression that the immigrant problem may be solved, and hence give them a kind of feeling of security.

I can hear a lot of objections to any proposition to reduce the use of energy on trying to keep people

out. Objections would among others have to do with the issue of economically inspired migration and with criminality. I am sorry not to have time to pursue this. And what I am saying is not that countries should open their frontiers to anybody who wants to come.

My point is that governments through their very restrictive asylum policies, send out some pretty strong signals on how they really think that immigration is no good, that one should find a way of stopping it – except of course labour immigrants on fields where we need to import labour – and except football players that may give our nation cups and championships.

This basic attitude and the rather extreme focus from governments' side on separating the "good" immigrants from the "bad" ones, clearly supports, and in a way is a fertilizer for ordinary people's fears, prejudices etc. and is negative to diversity and far from favourable to integration.

I think we should clearly moderate – or maybe change direction to the amount of energy, labour force and money we use on trying to differentiate among people who have more or less overwhelming grounds to try to come to our countries. Let's find some simple, straight forward criteria – criteria that do not discriminate people – to control – to portion up the inevitable flow of people who want a bit of our riches and security.

Let's on the other hand increase our effort on providing all inhabitants with opportunities. Let's use the same mechanisms that we claim are at the base of our welfare: give them opportunities – let them use their resources,

adapt the educational system to their conditions of live, give them a real possibility for social and professional mobility and let us give room for diversity.

The Canadian example

Canada has on that issue chosen a rather different approach. They got the worlds first multiculturalism policy. It states very clearly that you don't have to abandon your own culture or your own language to become a Canadian. Come as you are! You are OK the way you are. We, Canadians are for multiculturalism – not for assimilation.

This policy does not imply that Canada has no problems related to immigration, or has no racism, but it gives the population (immigrant as ethnical Canadian) a far more positive platform for building a diversified society – no doubt about that. This policy establishes a social climate that favours integration – and still does not make it into a strait-jacket. And mind, integration surely is not the same thing as becoming alike – integration has basically nothing to do with assimilation. Integration in itself gives a lot of space for diversity.

What makes the Canadian policy especially interesting for us, is the fact that it leaves no place for the dichotomy of "we" and "they" which is very dominant in European countries. Manuela Ramin-Osmundsen, leader of the Norwegian Centre against ethnical discrimination describes the base of this dichotomy by stating that ethnical Norwegians on the one hand are very critical to the Nor-

wegian society and policies – impressively so, she says: they are very realistic on the drugs problem, they are critical to the way we treat the elderly, to health policy, to the problem of divorce and of growing up in divided families, of abortion and suicide etc. In that kind of discussion, she says, the minority population is virtually invisible and absent.

On the other hand, from the moment one starts speaking of immigration and integration, they become completely self-defensive, and emphasise Norwegian values as universal and good. They – the immigrant population – lack respect and will not let themselves be integrated – that means behave and become like Norwegians. I think that most of you basically recognize this description. It does not only apply on Norwegians.

A barrier against communication

Furthermore the same dichotomy really acts as an efficient barrier against communication. Instead of developing the integration concept in a dialogue between "us" and "them", "we" are the ones who really define what it means for immigrants to be integrated in our societies – how much – or little – diversity we really accept.

Of course all integration will necessarily have an element of adaptation and assimilation in it. The national laws have to be respected – we can't tamper with that. One can't act in a society without a certain knowledge of

the majority language. One has to know the basics of the current social code. Those and a lot of other things can't be coped with otherwise than by adaptation. We should recognize this.

So, the dialogue I ask for, is not a completely free one. At the base there would be claims from the host country. On the other hand there would be some basic claims from the immigrants' side. Corresponding to the claims and duties one would have rights following being part of the particular society.

As far as I can see, the western societies are very vague and indistinct when it comes to communicating their demands and their offer to the immigrant population. Things currently may be changing on that point... This vagueness must really be very difficult for immigrants to interpret... which may give cause to a lot of misunderstandings and conflicts.

We often wait until something dramatic happens before we communicate our claims. It is at those moments that our claims and expectations get visible. But since this process of clarifying takes place on an emotionally very engaging moment, the claims are often put forward more as claims for "punishments" than as normal, legitimate "claims".

One could give a lot of examples – some from everyday situations and some concerning questions of more fundamental nature – where a solution based on communication clearly would have given a better outcome, and would have favoured integration and diversity, and at the same time contributed to loosening up (bit by bit) on discriminating attitudes in

all of the population. Let me give you one example:

In the town of Drammen in Norway, we have some 15 religious sects – Christian sects. All of them have churches – of course, Norway practices freedom of religion and of practising it. No one ever thought twice when sects applied for building a church. But at the moment the Islamic community started speaking about building a mosque in Drammen, the idea met a lot of opposition. Why? Some people of course were against the idea on a purely religious base. I think that their arguments should have been clearly and openly rejected by the local authorities as contrary to the principle of freedom of religion and practice of them. This should have been done, but it wasn't, which illustrates once again the vagueness from the part of the authorities – this time vagueness on communicating the rights of the immigrant people.

Other arguments against had to do with architecture, others with fear for having a priest calling out prayers from a powerful sound installation at regular hours etc. For me this would have been a splendid occasion for communication with representatives of the religious congregation at hand. The angle should have been: How may we (local authorities and immigrant groups) together prepare the ground for a mosque in Drammen (which is a legitimate claim from the part of the immigrants) while at the same time not to offend people's opinion of what is acceptable and what is not in Drammen – identifying the strict claims of both parts. What is negotiable and what is not?

What is integration about?

The word integration means according to the Oxford Advanced Learner's Dictionary "Combine something in such a way that it becomes fully a part of something else" and "...become fully a member of a community, rather than remaining in separate groups".

As I pointed out earlier, this is no synonym to "becoming alike" – of giving up diversity. On the contrary it implies giving people opportunities... which they within the limits of the law and with respect for other people, traditions etc... may use, as they feel appropriate to their needs and goals.

Examining the various European countries' policies for integration, one will observe that being integrated – "becoming part of" a society basically means that one has a place to live, a job to go to, a basic knowledge of the majority language and a rough knowledge of the basic institutions of society and how they work. Some of the documents also mention participation in society life as a quality for integration – in my opinion a very important one.

As a description of the elementary needs this is OK. But those are not really strategies for integration. Having a place to live and a job does not make one integrated – it provides the minimum base for starting the integration work.

I am of course fully aware that governments and local authorities acknowledge the meaning of, and even provide the funding for, for instance cultural measures, for building up arenas where immigrants and others meet and get to know each other, etc. etc. But the

official policy itself has a pretty narrow perspective – a far too narrow perspective, in my opinion anyway, to be able to act as a strategy for immigration.

I will not spend a lot of words illustrating that the majority of immigrants meets problems when they try to get a job, or that the standard of their houses is inferior to ours. We all know that. What we also know is that many of them furthermore are not welcome as tenants or as neighbours when they try to get a place to live.

I read about a young girl – Asian as I remember – living in a city in Europe, her parents had well paid high status jobs. They had bought a high standard house in a fashionable neighbourhood. At some point in this girls education, her headmaster discovers that her family has moved – they now lived in a typical immigrant area. When asked about it, the girl told the headmaster their story of having a life in physical comfort – but in complete isolation. No one in the fashionable area ever said or did anything actively discriminating or racist. They just oversaw the Asian family – they were completely ignored. So, they decided to move back to an area of far less status and riches, and chose feeling accepted, and integrated. There is the real scene for integration work, and a very difficult one to work on, at that.

Then there are numerous stories of immigrants who have got work, but are completely isolated on their working place. Others seem to be accepted and integrated – but are never given the opportunity for development – by promotion or simply by getting

new and more challenging tasks. Those are the real areas for working with integration.

Integration projects

Apart from a number of very good exceptions, it seems to me that projects aiming at improving integration often take a rather narrow approach to the issue. They reflect the narrow concept of integration that we find in the official documents. They may work on employment for immigrants, meaning getting them a job. And of course those projects may show very good results – in the sense that many immigrants get jobs. On the other hand they seldom follow up the newly employed immigrant to check up on what kind of working life he really has to put up with. And they seldom set focus on the enterprises, the existing culture inside the enterprise etc... Projects tend to focus on technical sides of integration, and seem not very keen on including the human sides.

Again we seem to assume that if the immigrant doesn't feel happy with his work, or firm or colleagues, or possibilities for making career – this is the immigrants fault – never the fault of the working places.

The Rogaland Forskning – a research institution in western Norway – has together with the biggest employer organization identified this range of problems and worked out a programme for businesses on how to prepare for accepting immigrant workers or employees. This programme focuses on "our" (ethnic western Europeans') attitudes and behav-

our – on how we are part of conflicts – and sometimes are the ones who introduce them – on the culture of the firm in question. It also provides a training as to help the enterprise to avoid or become able to cope with difficult situations and conflicts. That seems to me to be an important supplement to the get-people-into-jobs projects. In combination with both the technical bit and the bit about working conditions, this seems to me to be a far more powerful way of working for integration – and at the same time may pave the way for increasing acceptance for diversity. We have to realize that "we" often are an important part of typical problems that arise where immigrants and "natives" meet.

Professor Jan Svennevig from the Institute of Nordic languages and Media at the Agder Highschool has studied how public executive officers communicate with immigrants. He found that linguistic misunderstandings on a daily base are interpreted as the effects of cultural differences. Communication between people, who have a very asymmetrical level of knowledge of the language used, is of course very difficult. Professor Svennevig thinks we should give our public officers some education on communication. Maybe we should offer a similar education to businesses or neighbourhoods.

In a qualification and getting a job project me and my colleagues are introducing, we will invite the participants into follow-up groups – for instance a group where problems of working conditions and the like may be discussed and initiatives for im-

provement may be prepared. Or groups for women who obviously have some very tough barriers to cross when they try to get themselves an education and a job. Through those informal groups we also will encourage the participants to practise codetermination in the project itself such as to be able to meet the participants on what they feel is the problem – at the same time we think that those measure may give a good training for participation in society!

Furthermore we plan to give the participants' past a concrete expression. Has it occurred to you that immigrants very often are treated as if they do not have a past. I think of this as a big injustice to the people concerned.

For anyone (immigrants or others) being shown interest in one's past, is a kind of confirmation of himself or herself. Using this fact positively it may contribute to reducing the "we" and "they" feeling on both sides. And I think it

would bring about a raise of self-confidence in the person or persons concerned.

This is of course no ultimate solution. But by introducing elements of compassionate values and adding them to a project that has a technical goal, and by involving all parties that are part of the project, we think we may be able to approach the big challenge of integration in a more holistic way. And we think that this "method" may improve the long term outcome of the projects.

Conclusion

I have not covered the whole theme of integration and diversity – the challenges and opportunities. That would really have been impossible. But I have tried to give you something to reflect upon when you later on discuss projects.

I hope that I have stated that I think that integration and diversi-

ty may very well and really should go hand in hand. That the base to succeed with both of them lies in being very distinct in communicating both claims and offer to the immigrant population, and to be very consequent in following up that part.

I don't think that I have given you the impression that I think that integration and building the diversified multicultural society comes easily. Because it doesn't. On the contrary, as one works at cultures that have to melt together and end up in diversity, we talk about pretty far off goals.

Paper presented at the First International Conference on Migration and Integration in Baltic States, The Challenges of Immigration; November 15-16th 2002, Hamburg, Germany.

Apurahat 2003

Apurahoja suomalaisen siirtolaisuustutkimuksen edistämiseen ja tukemiseen on haettavissa seuraavista rahastoista:

- Kaarle Hjalmar Lehtisen rahasto
- Niilo ja Helen M. Alhon rahasto

Rahastoista on jaossa yhteensä 10 000 euroa. Hakulomake on saatavana Siirtolaisuusinstituutin internet-sivulta osoitteesta

- <http://www.migrationinstitute.fi/apurahat/hakemus.doc> tai
- <http://www.migrationinstitute.fi/apurahat/hakemus.pdf>

Hakemukset liitteineen pyydetään lähettämään 30.4. mennessä osoitteeseen:

Siirtolaisuusinstituutti
Linnankatu 61, 3. krs, 20100 Turku

Lisätietoja: Siirtolaisuusinstituutti, johtaja Olavi Koivukangas, puh. 02-2840 441, olakoi@utu.fi

Väestön keskittymisestä keskittymissyklin huipulla vv. 1975–2000

Martti Hirvonen

Johdanto

Suurten asutuskeskusten kaksi suurinta vetovoimatekijää ovat joustavuus ja agglomeraation edut. Joustavuus on lähinnä työmarkkinoiden joustavuutta ja tarjoaa lisää uusia mahdollisuuksia työntekijöille. Agglomeraation edut tarjoavat muuta ympäristöä alhaisemmat tuotannon yksikkökustannukset yrityksille.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan väestön keskittymistä ja hajakeskittymistä Suomessa vv. 1975–2000 ikäluokittain erikoisiin kaupunkeihin ja kuntiin. Väestötiedot ovat kaikista maan 448 kunnasta viisivuotisivälein. Suuret kaupungit on tutkimuksessa yhdistetty ympäristökuntineen kaupunkialueiksi ja yhdistämisen tuloksena aineistossa on 429 kaupunkialuetta ja kuntaa. Tarkastelu noudattaa samaa metodiikkaa kuin artikkelissa Hirvonen, Siirtolaisuus-Migration 1/2000. Tutkimusmenetelmää Roxy-index on

---

Taloustieteen professori Martti Hirvonen, Tampereen yliopisto, on kirjoittanut Suomen väestön keskittymisestä lehdellemme myös kaksi aiemmin julkaistua artikkelia.

selostettu lisäksi artikkelissa Hirvonen, Siirtolaisuus-Migration 4/2001. Näissä tutkimusraporteissa kävi ilmi, että Suomessa on noin 125 viimeisen vuoden aikana ollut noin 3.5 väestön keskittymissykliä. Vuosi 2002 edustaa viimeisen keskittymissyklin huippua, tätä edellinen huippu oli vuosien 1965–1970 aikoihin. Nykyisen ja edellisen syklihuipun välinen syklin pohja, hajakeskittymisvaihe, osui vuosiin 1975–1980.

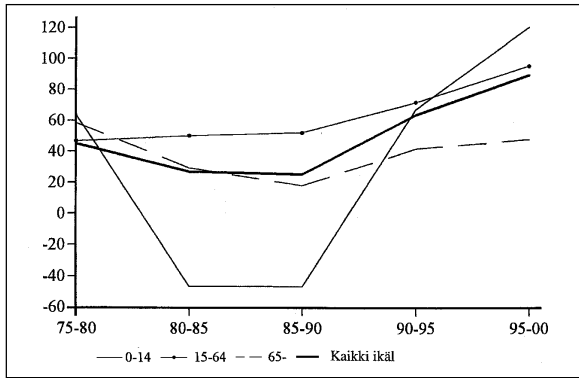
Tulokset

Kuviossa 1 on esitetty väestön keskittymistä/hajakeskittymistä koko aineiston 429 kaupunki- ja kunta-alueilla viisivuotisivälein, 1975–80, 1980–85, 1985–90, 1990–95, 1995–2000, väestön ikäluokittain 0–14 v., 15–64 v. ja 65– v., lisäksi on kuvaaja kaikkien ikäluokkien väestölle (kaikki ikäluokat). Käyriä voi verrata ensiksi pystyakselin asteikon nollatasoon, jossa tasossa ei esiinny keskittymistä eikä hajakeskittymistä ja toiseksi käyrien keskinäiseen hajontaan sekä kolmanneksi käyrien konvergoitumiseen/divergoitumiseen.

Pystyakselin nollassaon verrattuna väestö on pääsääntöisesti

keskittymässä – kuvaajien lukuarvot ovat positiivisia. Nyt käsillä oleva ajanjakso onkin vuodesta 1875 lukien neljäs väestöä keskittävä syklin vaihe Suomessa. Kuviossa 1 kaikkien ikäluokkien yhteinen kuvaaja on ollut vuosien 1985–90 jälkeen selvässä kasvussa: lukuarvosta 25 lukuarvoon 90. Kaikkein nopeinta keskittymistä osoittaa ikäluokka 0–14 v. Kuitenkin lasten (0–14 v.) ja ikääntyneiden (65– v.) ikäluokat osoittavat hidastuvaa keskittymistä vuosituuhannen lopussa.

Seuraavissa kuvioissa eriytetään väestön ikäluokittainen keskittymis-/hajakeskittymistarkastelu kaupunkien erisuuruissa ryhmissä tapahtuvaksi tarkasteluksi. Tutkittavaa ilmiötä varten aineiston 429 kaupunkialue- ja kuntahavaintoa järjestetään suuruusjärjestykseen vuoden 1995 kokonaisväestöjen perusteella. Tästä suuruusjärjestykseen asetusta aineistosta lasketaan Roxy-indeksejä periaatteella indeksin arvo suurimmassa N:n kaupungin ryhmässä ja indeksin arvo jäljelläjääneiden (429-N) komplementti-ryhmässä. Vaihtelemalla N:n suuruutta saadaan tietoa keskittymisen/hajakeskittymisen intensiteetistä. Roxy-indeksit laskettiin seuraavista kokoryhmistä:

Kuvio 1. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaikki kaupunkialueet: 1–429.

- viisi suurinta (kokoluokka: 1–5), Kuvio 2 a, ja niiden komplementtiryhmä (kokoluokka: 6–429), Kuvio 2 b,
- kymmenen suurinta (kokoluokka: 1–10), Kuvio 3 a, ja niiden komplementtiryhmä (kokoluokka: 11–429), Kuvio 3 b,
- kaksikymmentä suurinta (kokoluokka: 1–20), Kuvio 4 a, ja niiden komplementtiryhmä (kokoluokka: 21–429), Kuvio 4 b, ja
- viisikymmentä suurinta (kokoluokka: 1–50), Kuvio 5 a, ja niiden komplementtiryhmä (kokoluokka: 51–429), Kuvio 5 b.

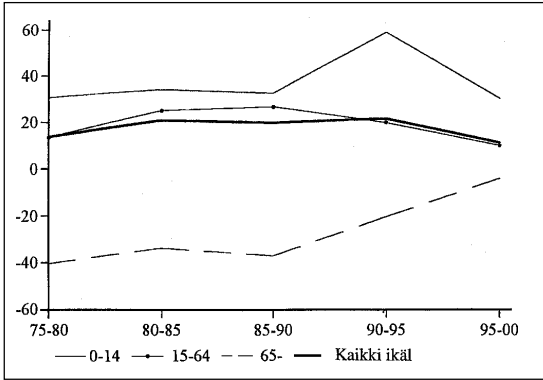
Kuvioiden käyrät paljastavat ensimmäiseksi sen, että väestömäärältään suurin ikäluokka, työikäiset (15–64 v.), dominoi käyrien painopistealuetta, jota kuvastaa kaikkien ikäluokkien yhteinen käyrä (kaikki ikäluokat). Tämä ikäluokkien yhteinen käyrä osoittaa kaikissa 8 kuviossa väestön keskittyvän edelleen: käyrä on 0-tason yläpuolella. Kuitenkin kaikkien ikäluokkien keskittymiskehitys on hidastuen keskittävää kaikkein suurimpien kaupunkien luokassa (kokoluokka: 1–5) aikajaksolla 1995–2000. Lisättäessä kaupunkeja suurimpien kaupunkien kokoluokkaan (koko-

luokat: 1–10, 1–20, 1–50) kaikki ikäluokat -käyrän kehitys osoittaa yhä voimakkaampaa keskittävää väestön kehitystä. Tämä merkitsee sitä, että väestö keskittyy paitsi jo viiden suurimman kesken niiden omassa ryhmässä myös erikoisesti 50 suurimman kaupunkialueen ryhmässä, ja siinä ryhmässä väestö keskittyy voimakkaasti väestöltään kaikkein suurimpiin kaupunkialueisiin.

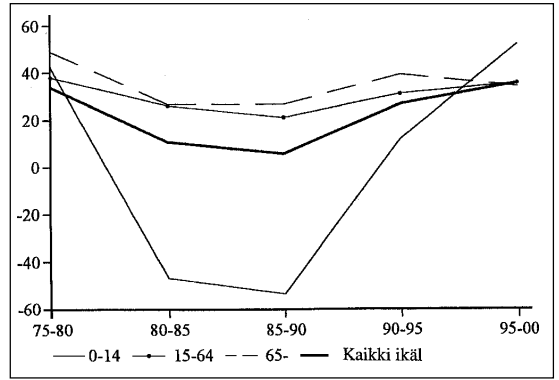
Toiseksi kuvioista voidaan panna merille, että viiden suurimman kokoluokassa keskittymisen voi sanoa ajassa konvergoituvan ikäluokittain. Kuitenkin lisättäessä kaupunkien määrää suurimmissa kokoluokissa (kokoluokat: 1–10, 1–20, 1–50) keskittyminen ikäluokittain päinvastoin divergoituu. Erikoisesti ikääntyneiden väestöluokka pysyy suurissa kaupungeissa hajakeskittyvänä väestön osana. Tämä merkinnee sitä, että ikääntyvä väestö ei mielellään muuta vaan pysyy siellä missä on ja jos muuttaa, niin ei muuta kauas. Viidessä suurimmassa kaupungissa ikääntyvien paikallaan pysyminen ja ikäluokan väestön kasvaminen näkyy jopa tämän ikäluokan keskittymistäipumuksena tässä kaupunkien kokoluokassa.

Suurimpien kaupunkien kokoluokkien (kokoluokat: 1–5, 1–10, 1–20, 1–50) komplementtijoukon muodostavat näistä kokoluokista jäljellejääneiden kaupunkialueiden ja kuntien joukot. Siis suuruusjärjestyksessä kaupunkialueet ja kunnat: 6–429, 11–429, 21–429, 51–429. Näitä vastaavat kuvat 2 b, 3 b, 4 b ja 5 b. Merkillepantavaa näissä kuvioissa on, että kaikkien ikäryhmien käyrä on 0-tason yläpuolella ja osoittaa siten väestön keskittyvän kaikissa kaupunkien ryhmissä – mukaan lukien kuviossa 5 b, josta ryhmästä on siis poistettu 50 suurinta kaupunkia/kuntaa ympäristöineen. Väestö keskittyy siis myös pienten kaupunkien/kuntien ryhmässä ryhmänsä suurimpiin keskuksiin. On kuitenkin huomattava, että pienten kaupunkien/kuntien kokoluokissa keskittymissyklin nousuvaihe on alkanut vuosina 1985–90, ja ensisijaisesti tämän keskittymisen taustalla ovat työikäisten keskittyminen ja lasten keskittyminen. Eri ikäluokkien keskittyminen on konvergoitumassa 1980-luvun puolivälistä lähtien tässä kaupunkien ja kuntien kokoluokassa. Vaikka konvergoituminen näyttää ilmeisesti vuosituhannen lopulla, se todennäköisesti jää ohimeneväksi. Suurimpien kaupunkien ja niiden komplementtijoukon välillä olevaa kaupunkidynamiikkaa säätelee väestön noin 30–35 vuoden keskittymissykli.

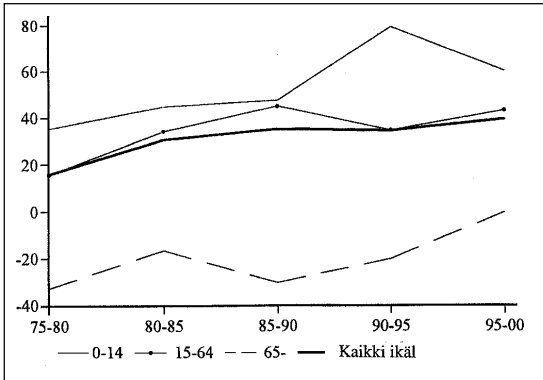
Merkittävimmäksi tulokseksi tästä aineistosta muodostuu, että vuosituhannen lopulla kaikissa ikäluokissa väestöä näyttää olevan liikkeellä. Vain suurten väestökeskusten vanhimmat ikäluokat näyttävät vakiintuvan lähes

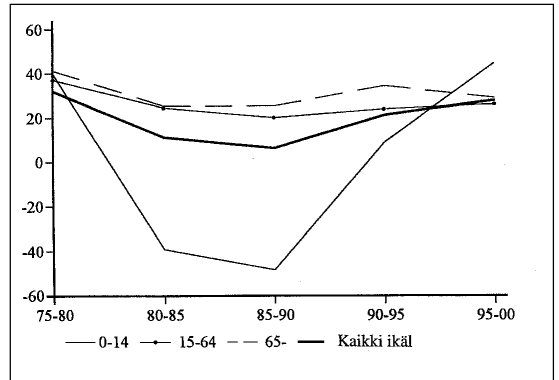
Kuvio 2a. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 1–5.

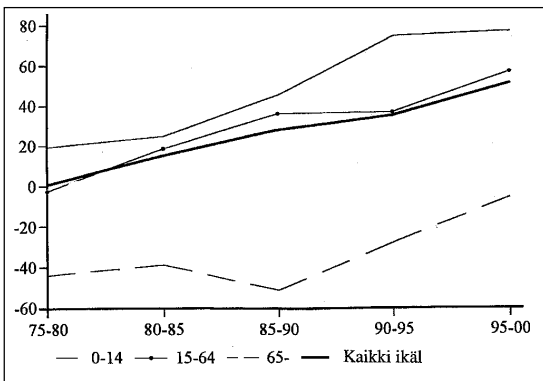
Kuvio 2b. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 6–429.

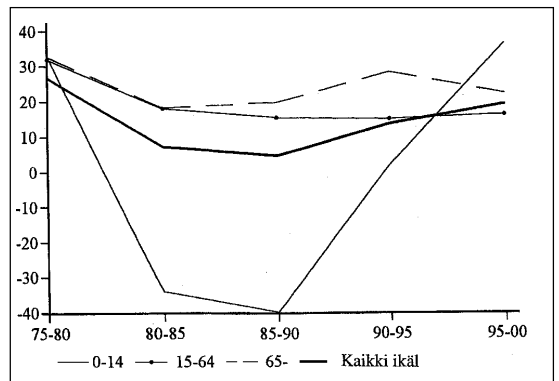
Kuvio 3a. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 1–10.

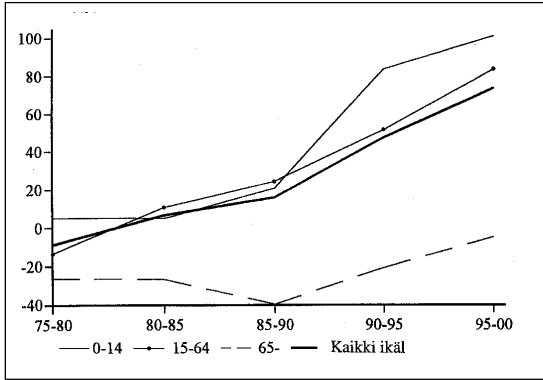
Kuvio 3b. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 11–429.

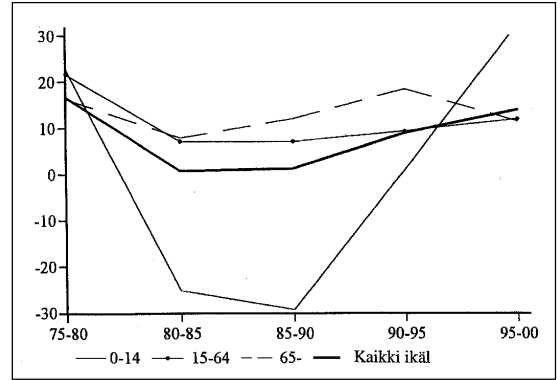
Kuvio 4a. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 1–20.

Kuvio 4b. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 21–429.

Kuvio 5a. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 1–50.

Kuvio 5b. Roxy-indeksi ikäluokittain 1975–2000, kaupunkialueiden kokoluokka: 51–429.

paikalleen. Mutta erikoisesti nuorimpien (0–14 v.) keskittyminen suurimpiin keskuksiin ja vanhojen (yli 65 v.) keskittyminen keskikokoisiin keskuksiin aiheuttaa todennäköisesti näiden väestöryhmien palveluohjelmien jatkuvaa tarkistustarvetta. Investointeja henkiseen pääomaan ja ikääntyvän väestön huolto-ohjelmia olisi toteutettava toisilla paikkakunnilla kuin ennen. Saa- vutettuaan koko väestön keskit- tymissyklin huipun äskettäin ku- luneina vuosina, keskittymissyk- li rupeaa tästä lähtien lähesty- mään hitaasti seuraavaa pohja-ar-

voaan, mikäli kehitys toistaa his- toriallisia syklejään. Oletettavas- ti väestön keskittymissyklin tule- va pohja-arvo on nolla-arvon tienoilla – ei keskittymistä tai haja- keskittymistä koko väestön tasol- la – noin vuoden 2015 tienoilla ja alkaa sen jälkeen uuden keskitty- misvaiheen.

Lähteet

Statistical Office, Population of Finland, Helsinki.
Hiraoka, N. and T. Kawashima (1994), "Mathematical Characteristics of Roxy Index (II)", Ga-

kushuin Economic Papers, Vol. 30, No. 3, Gakushuin University, Tokyo.

Hirvonen, Martti (2000), "Concentration and Deconcentration of Finnish Population by Age Groups in 1975–1995". Siirtolaisuus-Migration nro 1/2000, Turku.

Hirvonen, Martti (2001), "Suomen väestön keskittyminen suuriin keskuksiin vuodesta 1875 vuoteen 2000". Siirtolaisuus-Migration nro 4/2001, Turku.

Migration flows between Finland and the Baltic Sea region

Elli Heikkilä & Taru Järvinen

In 2001 the number of immigrants coming to Finland was 18,955 (Statistical Yearbook of Finland 2002). The main immigrant groups in Finland come from Russia, Estonia and Sweden. The structure of the immigrant population and the reasons for their arrival here have changed over time. In the 1980s people moved to Finland because of a specific job or for family reasons, such as marriage to a Finn. The majority of the immigrants in the 1990s were Ingrian Finnish returnees and refugees who commonly did not have a job pre-organized, nor could they benefit from the existing social networks that promote employment and integration (Forsander 2001; Jaakkola 2000). The large number of Russian and Estonian citizens is mainly explained by the returnee status that was given to the Ingrians in 1991. The same year also marked the peak of Russian immigration to Finland. Return migration back to Russia has been small in numbers (Table 1).

Both of the authors are working at the Institute of Migration, Finland, Docent Elli Heikkilä as the Research Director and M.Sc. Taru Järvinen as a Researcher.

The new freedom to travel abroad from Russia, effective as of 1993, did not result in an explosive increase in emigration rates with great masses migrating to the western countries as was commonly feared in Finland, for example. The major change occurred already in 1990 when the rate of permanent migration to western countries doubled in comparison to the year before. Since then there has been little change in the annual emigration rate. The percentage of Russian emigrants migrating to Finland was 1.5 % in 1996. However, the statistics are not completely unambiguous. In the former Soviet Union the registration of emigrants was not very effective. A part of emigrants left with a tourist visa and remain to be registered as citizens in their original country (Kyntäjä 1998:35–36).

The majority of the Soviet immigrants in Finland are between 20 and 30 years of age, with a high proportion of children. There are also some older Russian immigrants, born in the 1920s and 1930s. Their immigration to Finland started somewhat later and the number of arrivals in this age group has remained more or less unchanged. Unlike the young, the older immi-

grants are mostly Finnish speaking. 60–70 % of all returnees are Finnish citizens, the rest comprising either their Russian or Estonian family members or individuals no longer in possession of Finnish citizenship but who, nonetheless, were granted the returnee status (Kulu 1998:76).

As yet, the number of refugees and asylum seekers from the Baltic countries has been extremely small and therefore generates no extra pressure on Finland in the form of transitory migration. Also other migration is likely to remain fairly insignificant, especially from Latvia and Lithuania. Emigration from Estonia, particularly to western countries like Finland, picked up after the disintegration of the Soviet Union, but has then decreased over the recent years. According to studies, people from the Baltic region will no longer be very eager to emigrate if the economic and social situations continue to improve, which will result in stabilization of emigration. Studies show that the Russians in Tallinn are more willing to emigrate than the Estonians in the same city, although the top country on their preference list is not Finland but overwhelmingly Germany (Karppi & Rantala 1997).

Table 1. Number of migrants by citizenship between Finland and some Baltic Sea states (minimum 6 moves for data value).

Year	Sweden			Poland			Lithuania			Latvia			Estonia			Russia			Former USSR			
	in	out	net	in	out	net	in	out	net	in	out	net	in	out	net	in	out	net	in	out	net	
2001																						
2000	701	457	244	41	53	-12	20	14	6	35	-	-	655	337	318	2516	241	2275	-	264	-	
1999	678	440	238	39	16	23	18	-	-	36	14	22	587	152	435	2180	127	2053	17	71	-54	
1998	799	422	377	28	13	15	18	-	-	33	-	-	675	159	516	2463	78	2385	25	41	-16	
1997	667	377	290	23	21	2	34	-	-	31	-	-	629	148	481	2387	109	2278	12	38	-26	
1996	644	356	288	27	61	-34	44	-	-	24	-	-	690	326	364	2012	148	1864	13	312	-299	
1995	598	289	309	24	21	3	12	-	-	11	-	-	951	166	785	1958	67	1891	52	153	-101	
1994	551	344	207	39	26	13	15	-	-	27	-	-	1361	154	1207	1901	83	1818	63	114	-51	
1993	442	384	58	40	15	25	9	-	-	32	-	-	1981	85	1896	2169	44	2125	169	120	49	
1992	567	361	206	66	48	18	12	-	-	26	-	-	2134	31	2103	2946	25	2921	132	152	-20	
1991	675	390	285	176	39	137	6	-	-	7	-	-	862	-	-	5601	-	-	5601	117	5484	
1990	754	335	419	191	8	183	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1885	86	1799	
1989	722	353	369	114	10	104	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	575	155	420	

The economic gap between Finland and Russia is among the largest in Europe (Figure 1). In fact it has only become deeper during the 1990s, while simultaneously the number of inhabitants living in the frontier regions of Finland and Russia has reduced. Hence, these regions have neither been able to lure people nor economic activity. The borderline and the associated differences in standards of living, has not become a decisive factor for the socio-economic change of Eastern Finland and the surrounding area. Although there are similarities in the economic gap between Finland and Russia and the situation in the US and Mexican border, the dynamics of economy is completely different. The frontier regions have not become areas of rapid economic growth that are run by the markets (Eskelinen 2001:119–120). Poor housing conditions and small pensions are the primary reasons for the migration of Russian population to Finland, whereas young people are concerned with actual or threatened unemployment. Additionally, too modest wages and, in

some Russian cases, even leaving the wages unpaid, are reasons for migration.

The impact of the enlargement of the European Union

It has been estimated that immigration from the new East-European members of the EU would double by 2005–2009 in comparison to the current level. This would mean that each year 15,000 Estonian migrants would move to Finland together with another 1,000 from the other countries. The peak in immigration rates would be reached in 2010–2014 when 28,000 individuals would migrate to Finland on a yearly basis. By then the annual number of new Estonian immigrants would have reduced to the current level, i.e. approximately 700 individuals. Furthermore, this falling trend would continue even further, resulting in increased shortage of labour in Estonia (Hietala 2002:41).

The great differences in income per capita between Finland and the applicants' home countries, along with the improving employment situation in Finland, are acting as stimulants to migration. Taking note of purchasing power parity, income level in Finland is 3.3 times that of Estonia. Hence the difference in income levels is many times bigger than it was during the years of the great migration wave between Sweden and Finland. Increased numbers of individuals working across the border is one very probable alternative, which may have a significant impact on the employment markets both in Finland and Estonia. Measured in time, the weekly commuters from Estonia are not that far from Helsinki harbour (Hietala 2001:50; Työvoiman liikkuvuus Euroopassa ja Suomi -työryhmä 2001:5).

Active immigration policy

Recently many European countries have raised the status of foreign residents among the central

themes of domestic policy. Finland needs increasing numbers of immigrants, initially to fill the open positions as the great post-war generations reach retirement age, later to provide them with adequate care. Nevertheless, it is unlikely that there will be a significant migration wave to Finland from Estonia or from any other country presently applying from the EU. Immigration from Russia will be forming the largest single group. The common labour market within Europe has not significantly increased the mobility of the labour force within the European Union and its internal flows of labour have grown more slowly than migration between the European Union and the third world. In EU countries about 2 % of the labour force is from other countries in the Union (Miettinen et al. 1998; Heikkilä 2001; Itoniemi 2002).

The key principles for the government's immigration and refugee programs are openness, internationality, human rights, good management and legal security on one hand, and preventing illegal immigration on the other. Immigrants can stimulate the development of our economy and culture and act as a bridge in international communications. Observing the current development in economy and society, a controlled promotion of immigration is desirable. Flexible and efficient integration of all immigrants into the Finnish society and working life is the primary goal of immigration policy (Ministry of the Interior 2003).

From the Finnish perspective, the threat from illegal transitory

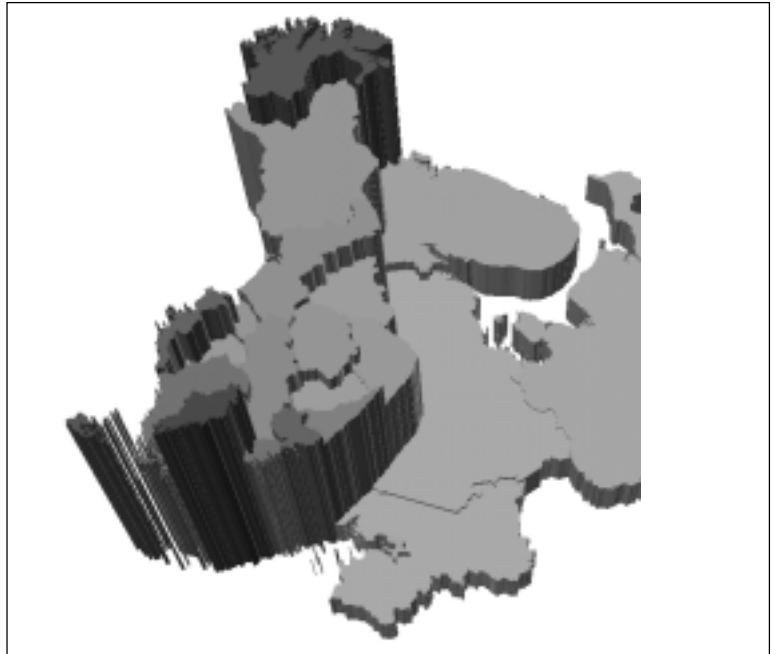

Figure 1. The economic gap between Finland and Russia toward the end of the 1990s: gross national product according to purchasing power parity (see Eskelinen 2001:120).

Russian migrants has not yet been very severe but it is a growing phenomenon. In 2000 there were 47 trial of illegal migration. According to ministry of interior about 10 % of cases are known (Munnukka 2001). More recently, the fact that in Finnish educational institutions tens of foreigners are enrolled every year with the ultimate aim of staying in the country illegally, or transiting to another country, has been addressed in the headlines. After receiving a residence permit, they do not necessarily intend to begin their studies at all or the completed studies will be very modest (Kerkelä 2003).

In 2002 Finland received 3,129 applications from asylum seekers:

19 % of applications came from Romanians, Slovaks 12 % and Russians 8 %. The Directorate of Immigration refused entry from 2,312 asylum seekers, while 591 were granted entry. In 322 cases of the negative decisions the refusal was explained by a safe country of origin (Kuusela 2003). In 1999 a total of 496 residence permits were granted to asylum seekers in Finland. 54 % of these permits were given due to humanitarian reasons and 31 % to provide safety and protection. The rest were regular cases of asylum seekers (Yhteispohjoismainen tilastokatsaus 2001).

References

- Eskelinen, Heikki (2001). Itäraja: uuden kehitysvaiheen kokeuksia ja näkymiä. In Heikkilä, Elli (ed.): Muuttoliikkeet vuosituhatosen vaihtuessa – halutaanko niitä ohjata? Muuttoliikesymposium 2000, s. 117–123. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 24. Turku.
- Forsander, Annika (2001). Immigrants in the Finnish Labour Market – Is There Ethnic Segmentation? In Heikkilä, Elli (ed.): Muuttoliikkeet vuosituhatosen vaihtuessa – halutaanko niitä ohjata? Muuttoliikesymposium 2000, s. 250–266. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 24. Turku.
- Heikkilä, Elli (2001). Migration and the future challenges in an integrated Europe. In "Once a jolly swagman...", Essays on migration in honour of Olavi Koivukangas on his 60th birthday, p. 81–89. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- Hietala, Kari (2001). EU:n itälaajentuminen ja maahanmuutto Suomeen. In EU:n itälaajentamisen vaikutukset työvoiman liikkuvuuteen, s. 1–55. Työministeriö, Työhallinnon julkaisu 291, osa II. Helsinki.
- Hietala, Kari (2002). EU:n itälaajentuminen ja maahanmuutto Suomeen. Maahanmuuttoasioiden ammattilehti Monitori 1/2002, s. 40–41.
- Iloniemi, Jaakko (2002). Suomi 2015: Monikulttuurinen osamaisyhteiskunta. Studia Generalia -luento. <<http://video.helsinki.fi/media-arkisto/Studia/031002a.htm>>
- Jaakkola, Timo (2000). Maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt työhönotossa ja työelämässä. Työministeriö, Työpoliittinen tutkimus 218. Helsinki.
- Karppi, J. Ilari & Heikki Rantala (1997). Ethnic and Social Determinant of East-West Migratory Trends in the Baltic Sea Area Transition Economies. In Yearbook of Population Research in Finland XXXIV, p. 87–101. The Population Research Institute, Helsinki.
- Kerkelä, Lasse (2003). Kymmenet ulkomaiset opiskelijat jäävät luvatta Suomeen vuosittain. Helsingin Sanomat 25.1.2003.
- Kulu, Hill (1998). Venäjän ja Baltian suomalaisväestö. In Kyntäjä, Eve & Hill Kulu. Muuttonäkymät Venäjältä ja Baltian maista Suomeen, s. 38–78. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 20. Turku.
- Kuusela, Anna (2003). Pikakäännytyspäätös heikentää turvapaikanhakijan oikeusturvaa. Turun Sanomat 28.1.2003.
- Kyntäjä, Eve (1998). Venäjän ja Baltian maiden uudet väestöliikkeet. In Kyntäjä, Eve & Hill Kulu. Muuttonäkymät Venäjältä ja Baltian maista Suomeen, s. 11–37. Siirtolaisuusinstituutti, Siirtolaisuustutkimuksia A 20. Turku.
- Miettinen, Anneli, Ismo Söderling, Anna Ehrnrooth, Elli Heikkilä, Reino Hjerpe, Tuija Martelin, Mauri Nieminen & Riikka Sheimeikka (1998). Suomen väestö 2031 – Miten, mistä ja kuinka paljon? Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos E5/1998.
- Ministry of the Interior (2003). Hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen ohjelma. <<http://www.intermin.fi/suomi/ulkomaalaisasiat>>
- Munnukka, Antti (2001). Laiton maahanmuutto taloudellisesti hyvin kannattavaa liiketoimintaa. Etelä-Saimaa 23.11.2001. <<http://www.esaimaa.fi/arkisto/vanhat/2001/11/23/alueuutiset/index.html>>
- Statistical Yearbook of Finland (2002). Statistics Finland, Helsinki.
- Työvoiman liikkuvuus Euroopassa ja Suomi -työryhmän raportti (2001). In EU:n itälaajentamisen vaikutukset työvoiman liikkuvuuteen, s. 1–55. Työministeriö, Työhallinnon julkaisu 291, osa I. Helsinki.
- Yhteispohjoismainen tilastokatsaus (2001). Ulkomaalaiset Pohjoismaissa. <<http://www.uvi.fi/pdf/tikatsaus.pdf>>

Kirjat • Books • Böcker

Orm Øverland: Immigrant Minds, American Identities: Making the United States Home, 1870–1930. Urbana and Chicago, University of Illinois Press, 2000. 243 p. ISBN 0-252-02562-8

In this absorbing study, Orm Øverland, professor of American literature at the University of Bergen in Norway, discusses the ideal self-images created by European immigrant opinion-makers to bolster pride among their immigrated countrymen and to justify their place in American society.

This theme is not new per se. It has been dealt with in various ways by Victor Greene, John Higham, Joseph Bodner, Jon Gjerde, Kathleen Neils Conzen, Werner Sollers, and others. Øverland, however, explores it more thoroughly and methodically than ever before, providing along the way a wealth of fascinating illustrative detail for a wide variety of immigrant groups.

From an only partially outside perspective – he largely grew up in Canada and received his doctorate at Yale – Øverland stresses that what he calls immigrant "homemaking myths" were the natural reaction to the growing exclusiveness of the dominant Anglo-American society, especially after the mid-nineteenth century. Anglo-Americans generally looked down on those of different origins as "foreigners," whether or not they were naturalized citizens or even American-born. This produced a "collective inferiority

complex" among both immigrants and their children, who in school were admonished to "be American," yet made to understand that they could never hope to be truly American. (Ironically, when revisiting their old homelands immigrants found themselves considered "Americans"!)

Øverland identifies three basic types of homemaking myths, concerning "foundations," "sacrifice," and "ideology". Virtually all immigrant European groups, that is, "have stories that claim that a group in America was a founding group, that it fought harder and sacrificed more for American freedom and independence than any other, and that it was the foremost bearer of traditional American values" (17). Øverland devotes a chapter to each of these myths, followed by one showing how they fitted into a coherent ethnic ideology in the case of the Norwegian Americans.

These homemaking myths were formulated and propagated separately by leading opinion-makers within each immigrant group, although they clearly took cues from each other. All were exclusive to their own group and jealously competitive, the prime example being the bitter rivalry between Scandinavian and Italian Americans over "who was here first," Leif Ericson or Christopher Columbus. Yet all were American historic visions with a "dual purpose: to make the immigrants feel at home in America without surrendering their ethnicity and to convince Anglo-Americans that other Americans too were at home in America" (117). "The stories and their arguments," he concludes, "were, then, about creat-

ing group identities – not to resist the pull of the new land but to enter it with pride and dignity" (193).

By the 1920s, when European immigration tapered off, the need for group self-justification gradually receded. This was hardly the result, Øverland holds, of the immigrants' homemaking stories, to which the Anglo-Americans never paid much heed. It was above all due to the practical accomplishments of the immigrants themselves and their descendants.

Øverland's study offers much of interest from a Nordic-American perspective. Swedish Americans provide plentiful examples of homemaking myths. Øverland moreover highlights interaction between ethnic groups in their struggle for status. This is well illustrated by the intense rivalry between Swedish and Finnish Americans over the heritage of the seventeenth-century New Sweden colony. He also points to the influence of Norwegian-American opinion-makers upon their Swedish-American colleagues.

Orm Øverland's book is a highly valuable contribution to America's ethnic history, enriched by his native fluency in English and elegant writing style.

H. Arnold Barton

Punaisen myrskyn silmässä

Pekka Nevalainen, Punaisen myrskyn suomalaiset. Suomalaisen paot ja paluumuutot idästä 1917–1939. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 867. Vammala 2002, 402 s. ISBN 951-746-269-7

Kirjan kirjoittaja historioitsija Pekka Nevalainen on tullut tunnetuksi varsinkin inkeriläisten historian tutkijana. Hän on kuitenkin laajentanut aihepiiriään koskemaan laajemminkin suomalaiskohtaloita Neuvostoliitossa. Aiheen monimutkaisuus ja liittyminen sekä Neuvostoliiton että Suomen sisäiseen tilanteeseen sekä laajempaan kansainväliseen politiikkaan on vaatinut hyvää asianhallintaa. Hänen kirjansa on hyvä ja monipuolinen tilannekatsaus, jota voidaan käyttää suomalaiskohtaloista olevan tiedon jäsentämiseen.

Kirjassaan Nevalainen liikkuu tottuneesti ennenkin tutkimassaan Pietarin seudun ja Suomen satojen vuosien taakse ulottuvassa vuorovaikutuksen historiassa: Suomi osana Ruotsin valtakuntaa, osana Venäjän imperiumia ja lopulta itsenäisen Suomen ja Neuvostoliiton suhteet. Nevalainen keskittyy muuttoliikkeeseen, jossa tuhannet ihmiset pakenivat Venäjän vallankumouksen ja toisen maailmansodan välisellä kaudella länteen. Suomalaiset olivat osa suurta muuttojen ja pakojen vyöryä – ehkä jopa yli miljoona ihmistä pakeni ulkomaille ajoittain kaaosmaisesta ympäristöstä. Suomeen tuli ehkä noin 44000 Venäjän valtakunnan alamaista. Osa näistä jäi Suomeen, osa jatkoi matkaansa muihin maihin. Tunnettu 1930-luvun Neuvostoliiton tutkija Sheila Fitzpatrick on verrannut Stalinin aiheuttamaa vaikutusta kymmeneen vähemmistökansallisuuksiin suureksi maailmanpyöräksi, joka otti ja heitti kansanosia eri puolille mitä oudompiin olosuhteisiin, joista itse kukin pyrki kykynsä mukaan selviytymään hengissä.

Suomalaisia tuli Venäjän ja Neuvostoliiton rajun muutosprosessin seurauksena useassa eri vaiheessa Suomeen. Varsinkin Venäjän vallankumous 1917, mutta myös Venäjän sisällissota seuraavan vuosikymmenen alussa, sekä lopulta väkivaltainen neuvostojärjestelmän rakentaminen aiheuttivat pakoaalton joka jatkui käytännöllisesti katsoen koko 1930-luvun – väliin hiljentyen, väliin paitsien tuhansien ihmisten vuosittaiseksi Suomeen pakenemiseksi.

Tarkoituksena Nevalaisella on varsinkin keskittyä selvittämään keitä suomalaisia, minkälaisia ihmisiä ja paljonko punainen myrsky Venäjällä lennätti eri ilmansuuntiin tai murskasi alleen. Tekijä esittää kokoavasti tähänastisen tutkimuksen tiedot ja myös pyrkii täydentämään tietoja suomalaisista. Suurin ansio teoksessa onkin juuri pyrkimys saattaa samojen kansien väliin olemassa olevat tutkimustiedot.

Kirjan otsikko on hieman harhaanjohtava siinä mielessä, että teoksessa on laajasti myös muuta tietoa Neuvostoliiton suomalaisista ja heidän taustoistaan, kuin pelkästään paot idästä ja tai paluumuutot. Voidakseen käsitellä näitä kysymyksiä, hänen täytyy selvittää ensin missä suomalaisia on ollut ja miten he ovat sinne tulleet. Tässä yhteydessä paneudutaan melko perusteellisesti sekä Pietarin suomalaisten että inkerinsuomalaisten historiaan, jotka kuuluvat osana palaavien suomalaisten muuttoaaltoon. Varsinkin Pietarin suomalaisten historiaa ja kulttuuria on teemaan liittyen selvitetty turhankin perusteellisesti.

Vuoden 1926 väestön laskennassa Neuvostoliitossa oli 134

701 suomalaista, joista 115 234 inkerinsuomalaista. Heistä lähes kaikki asuivat Leningradin laajassa kuvernementin maaseudulla tai sen keskuksessa Leningradissa. Neuvostoliiton sisäisten karkotusten ja teloitusten uhrina oli jopa 60 000 inkerinsuomalaista. Toisen maailmansodan aikana saksalaiset piirittivät Leningradia ja ympäröivältä alueelta siirrettiin Suomeen 63 000 henkeä. Sodan jälkeen heistä suurin osa palautettiin Neuvostoliittoon. Sodan päätyttyä ei Leningradin alueella ollut juuri enää inkerinsuomalaisia. Vasta 1950–60-luvulla alkoi inkerinsuomalaisten vähittäinen paluu Leningradin alueelle.

Kirjassa selvitetään melko laajasti suomalaisten sijoittumista Venäjälle ja Neuvostoliittoon aiemman tutkimuksen avulla. Todellisuudessa tämä osa kirjasta lavenee venäjänsuomalaisten kulttuurin ja elinolojen laajaksi katsaukseksi, joka on mielenkiintoista koostetta, mutta ei välttämättä kovin paljon auta ymmärtämään varsinaista teemaa, ”punaisen myrskyn” ja suomalaisten kohtaamista. Venäjän vallankumouksen ja Suomen sisällissodan seuraukset heijastuivat muuttoliikkeeseen maiden välillä. Vallankumousta seuranneina vuosina Suomeen pakeni, palasi tai evakuoitiin runsaasti yli kymmenen tuhatta suomalaista. Samoina aikoina sinnepäin meni suomalaisia punakaartilaisia ja sisällissotaa pakenevia useita tuhansia.

1930-luvulla, kun maailmantalouden lama koetteli Suomeakin, Neuvostoliitto veti puoleensa ehkä runsaat 23 000 suomalaista. Heistä ehkä 15 000 oli laitonta siirtolaista, jotka uskoivat sieltä

löytyvän työtä. Heidän koettelemuksensa olivat ankaria, sillä kovan työn lisäksi asuin-, ravinto- ja hygieniaolot olivat heikot. Laittomien siirtolaisten, loikkarien, paluu Suomeen oli vaikeaa, mutta vajaat 3 000 loikkaria onnistui palaamaan joko laillisesti tai laittontia tietä. Paljon paremmin ei käynyt Yhdysvaltain ja Kanadan noin 6 000 suomalaiselle, jotka oli houkuteltu lähinnä Neuvosto-Karjalaan kehittämään metsätaloutta. Näistä ehkä pari tuhatta onnistui palaamaan takaisin Pohjois-Amerikkaan.

Stalinin tiukka ulkomaalaispolitiikka, maatalouden kollektivointi, väkivaltainen hyppäys uuteen teolliseen, sosialistiseen Neuvostoliittoon johti 1930-luvulla vainoihin, joissa tuhoutui miljoonia ihmisiä. Suomalaiset olivat läntisen rajaseudun vuoksi erityisen silmälläpidon alaisia, heitä siirrettiin sisämaahan ja varsinkin Neuvosto-Karjalassa suomalaisten tuhoaminen sai kansallisen puhdistuksen luonteen, kuten monissa tutkimuksissa on aiemmin osoitettu. Neuvostoliiton salaisen poliisin NKVD:n ilmoituksen mukaan vuosina 1937–38 teloitettiin inkeriläiset mukaan lukien noin 11 400 suomalaista.

Kaikista näistä tapahtumista kertyy Pekka Nevalaisen kirjan murheellinen kertomus, jossa Neuvostoliitossa olevien suomalaisten kohtaloita seurataan erilaisten henkilöhistorioiden, väestötietojen ja arkistoista, lehdistöstä ja muistelmista löytyvien tietojen avulla. Nevalainen on tehnyt huolellista työtä, hallitsee hajanaista aineistoaan luotettavalla tavalla. Kirjassa on runsaasti hyviä sitaatteja, jotka elävöittävät

paljon numeroita sisältävää tekstiä. Myös huolella valittu kuvitus ansaitsee kiitosmaininnan.

Kuten Nevalaisen tutkimuksesta ilmenee, maailmansotien välinen aika suurine mullistuksineen aiheutti Neuvostoliiton suomalaisväestölle kriisin, jota on saatu purkaa pitkään vielä toisen maailmansodan jälkeenkin. Neuvostoliiton hajoamisen ja eri tietolähteiden avautumisen myötä tiedot näistä punaisen myrskyn ajelemista suomalaisista ovat tarkentuneet. Mutta kuten Nevalainenkin toteaa, suurissa mullistuksissa ei kaikkien ihmiskohtaloiden osalta tule milloinkaan täyttä selvyyttä.

Auvo Kostainen

Vähemmistöjen kirjallisuus näkyviin

Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv. Redaktör Satu Gröndahl. Uppsala Multiethnic Papers 45, Centrum för multietnisk forskning, Uppsala 2002, 372 s. ISBN 91-86624-54-7

Satu Gröndahlin toimittama *Litteraturens gränsland* kartoittaa pohjoismaisen siirtolais- ja vähemmistökulttuurin kaunokirjallisuutta. Teos on ainutlaatuinen ja tervetullut esitys alueesta, joka on jäänyt vähälle huomiolle. Laajas- ja valaisevassa johdannossa Gröndahl pohtii mm. kansainvälisen muuttoliikkeen ja etnisten suhteiden tutkimustuloksien ja kauniamia, historiallista taustaa ja siirtolaispolitiikan kehitystä.

Gröndahlin mukaan historiallisten vähemmistöjen kirjallisuus kuvaa meneillään olevaa neuvotelu- ja vähemmistöjen identiteetistä ja asemasta valtakulttuuriin nähden. Uusimpien siirtolaisryhmien kirjallisuus taas tematisoi etupäässä kulttuurillisia konflikteja vähemmistö- ja valtakulttuurin välillä.

Kielipoliittinen tilanne on merkittävä kunkin Pohjoismaan kohdalla. Jos vähemmistökulttuurin julkaisuja tuetaan, kukoistaa kyseisen ryhmän luovuus. Myös Euroopan neuvoston ohjeet vähemmistöpolitiikasta ovat vaikuttaneet Pohjoismaiden kulttuuri-intressien priorisointiin.

Siirtolais- ja vähemmistökulttuurin kaunokirjallisuus on usein jäänyt marginaaliin. Sitä eivät ole juurikaan huomioineet valta- eikä vähemmistökulttuurin kriitikot. Onko kaunokirjallista tuotetta olemassa, jollei sitä saateta lukijoiden tietoisuuteen arvioimalla, keskustelemalla, siteeraamalla ja tuomalla se kirjalliseen kaanoniin, on vanha kirjallisuustieteellinen kysymys.

Siirtolais- ja vähemmistökirjallisuuden kohdalla kysymyksen ontologia tiivistyy. Kaunokirjallisuudella on merkittävä osa siirtolais- ja vähemmistökulttuurin etnisen ja ryhmäidentiteetin rakentumisessa. Kaunokirjallisuus on sen ilmaisukeino ja toimii yhteenkuuluvaisuuden merkitsijänä. Kun siirtolais- ja vähemmistökulttuurin kirjallisuus nähdään, sen tuottajat tunnustetaan vähemmistöryhmänä.

Teoreettis-analyttisen johdannon lisäksi antologia sisältää kirjallisuuden- ja etnologiantutkimuksen esseitä vähemmistö- ja

siirtolaisryhmien tuotteista. Moni unohdettu vähemmistöryhmä nousee näkyviin esseiden myötä.

Vähemmistökirjallisuuden edustajista käsitellään Pohjois-Norjan kveenien, Ruotsin Tornionjokilaakson suomalaisten, Suomen romanien, Pohjoismaiden saamelaisten, Grönlantilaisien, suomenruotsalaisten ja ruotsinsuomalaisten kaunokirjallista antia.

Pohjoismaiseen siirtolaiskirjallisuuteen lukeutuu eri maista Pohjoismaihin päätyneiden kirjoittajien tuotteiden analyysij: mm. kurdit, persialaiset, puolalaiset, kreikkalaiset ja virolaiset kirjoittajat tuodaan esiin. Antologia johdattaa ja perehdyttää otsikkonsa mukaisesti kirjallisuuden tutkimattomaan rajamaahan.

Irene Virtala

Eteläpohjalaisuus siirtolaisuuden peilissä

Juhani Sipilä: Maa luja, taivas korkia; Antti Tuurin Pohjanmaa-sarja. Otava, Keuruu 2002. ISBN 951-1-17919-5

Juhani Sipilän väitöstyö *Maa luja, taivas korkia* tarkastelee eteläpohjalaisuutta Antti Tuurin kuusiosaisessa *Pohjanmaa-sarjassa* (Pohjanmaa 1982, Talvisota 1984, Amerikan raitti 1986, Uusi Jerusalem 1988, Maan avaruus 1989 ja Lakeuden kutsu 1997).

Eteläpohjalaisuuteen liittyvät erityisesti joukkoliikkeet ja siirtolaisuus. Työssä jäljitetään etenkin eteläpohjalaista identiteettiä, mikä näyttäytyy lopulta koko

suomalaisuuden edustajana Kanadan siirtolaisuuden perspektiivissä. Kanadan suomalaisista on 70 % lähtöisin Etelä-Pohjanmaalta. Tärkeitä tutkimuskohteita ovat myös globalisoitumisen ja urbanisoitumisen maakuntalähtöiset perspektiivit, joiden avulla selvitetään tekstien välisen vuoropuhelun tuottamia uusia merkityksiä.

Teoreettisena lähtökohtana on ajatus kirjallisuudesta kulttuurillisen, historiallisen ja maailmankatsomuksellisen dialogin osana. Kunkin ajan kaunokirjallisuus käy vuoropuhelua niin oman aikansa tekstien kuin historian ja tradition suodattamien tekstien kanssa. Myös vaikeneminen on kulttuurillisen kanssakäymisen osapuoli.

Näin ollen on teoksessa intertekstuaalisuuden käsitteellä merkittävä osuus. Intertekstuaalisuus levisi ranskalais-bulgarialaisen psykoanalyytikon ja lingvistin Julia Kristevan käsitteistöstä kirjallisuudentutkimuksen analyysikeinoksi. Esimerkkeinä romaani-sarjan interteksteistä ovat mm. Tuurin romaanien Uuden Jerusalemin viittaukset Ilmestyskirjaan ja Lakeuden kutsun assosiaatiot samannimiseen iskelmään sekä niiden uudenlaiset merkitykset.

Siirtolaisuus tuo uusia teemoja kaunokirjallisuuteen, esim. poikkeustilan ja haasteen, jossa yksilö joutuu orientoitumaan uudella tavalla ja vastatusten ennennäkemättömien ongelmien kanssa. Pohjanmaa-sarjasta etenkin Amerikan raitti, Uusi Jerusalem ja Maan avaruus kuvaavat siirtolais-teemojen kehittelyä: suomalaisen kansallisidentiteetin pohdiske-lua, suomalaisten siirtolaisten

keskinäistä epäsopua, odotusten ja realiteettien suhdetta sekä ihanneyhteisön rakentamista (mallina Matti Kurikan Sointula-aate).

Suomalaisen kansallisidentiteetin pohdinta on laajemminkin siirtolaisiksi lähteneiden kirjallisuuden keskeisimpiä teemoja. Siirtolaisuus käynnistää itsetarkailun. Kommenteille ja toisten käsityksille itsestä ja kansallisuudesta ollaan erityisesti kuulolla. Pettymystä ovat tuottaneet eri maiden tietosanakirjat ja oppikirjat, jotka ovat paikoin antaneet vanhentuneita ja virheellisiä tietoja suomalaisten alkuperästä ja kansanluonteesta. Antti Tuurin romaanissa viitataan kanadalaiseen oppikirjaan, joka sijoittaa suomalaisten sukujuuret Mongoliaan. Myös ruotsalaisissa tietosanakirjoissa on pitkään riippunut vanhentuneita kommentteja suomalaisista, mikä on ruokkinut ruotsalaisten ennakkoluuloja.

Nykyään on arkeologian rinnalle kehittynyt uusi tieteenhaara, arkeogenetiikka, joka on avoin haaste antropologialle, sillä se pyrkii modernin eurooppalaisen geneettisen perinnön ymmärtämiseen. Ehkä Sipilän tutkimuksessa olisi ollut paikallaan viitata myös tähän keskusteluun. Selkeä kokonaisesitys populaation välisistä geneettisistä sukulaissuhteista uusimpien tutkimusten valossa on esim. Paul Fogelbergin toimittama Pohjan poluilla. Suomalaisien juuret nykytutkimuksen mukaan (1999). Siirtolaisille tyypillinen suomalaisen identiteetin herkistynyt päilyily saisi tositetta nykytutkimusten valossa.

Intertekstuaalisuuden lisäksi kerronnan dialogisuus analysoidaan mm. kirjallisuudentutkimuk-

sen mise en abyme (peili- tai upotusrakenne) -termin avulla. Vanhojen tekstien sanoma pyrkii kirjallisuutemme perinteestä esiin uuden aineksen ohella kuin vanhat palimpsestiset tekstit, joissa poispyyhitty kuultaa uusien kirjoitusten lomitse. Vanhat totuudet vaikuttavat uusimpien näkemysten muotoutumiseen. Tutkimuksen ambitiona on jäljittää etenkin uusien merkitysten osuus

perinteen dialogisuudessa. Tässä auttavat myös Michael Bachtinin teoreettiset tutkimusvälineet, etenkin kronotopit, kerronnan syvempänä ymmärtämisenä.

Tutkimus on esitelty seitsemänä päälukuna, jotka muodostavat sujuvan, toisiaan täydentävän argumentaatioketjun. Seitsemäs luku esittää yhteenvedon edellisistä ja laajentaa katsauksen historialliseksi vuoropuheluksi.

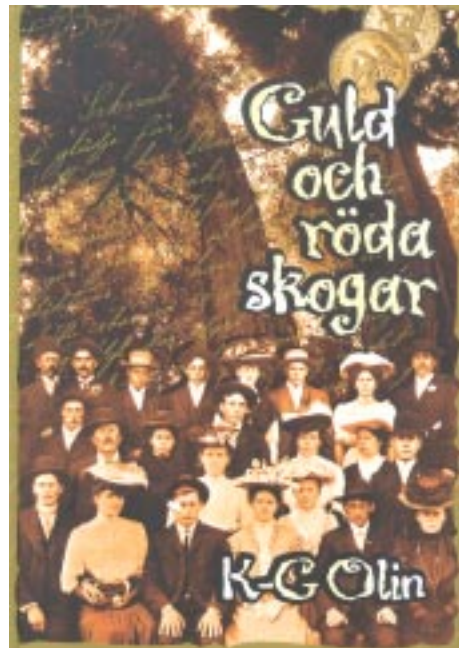
Sipilän tutkimus kategorisoi havainnollisesti Antti Tuurin kirjalliset teemat ja tuo eteläpohjalaisen identiteetin suomalaisen siirtolaisen perikuvaksi. Samalla eteläpohjalaisuus jäsentyy ja piiryy suomalaisuuden yhdeksi tärkeäksi edustajaksi kansainvälisissä kuvioissa.

Irene Virtala

K-G Olin:

Guld och röda skogar

K-G Olins senaste bok *Guld och röda skogar* handlar om finländska emigranter i Kalifornien. Verket beskriver ett stort antal levnadsöden och omspannar en period på 150 år, allt från 1800-talets guldrush till efterkrigstida finländsk invandring. Tyngdpunkten ligger på den äldre emigrationen. Över halva boken är ett digert personregister på 15 000 namn insamlade från olika källor. För den som är intresserad av släktforskning kan boken vara en guldgruva, men också den som inte har anförvanter i denna del av världen erbjuds intressant läsning. Livet i Kalifornien innebar sannerligen inte att skära guld med täljkniv. Några lyckades över alla förväntningar och blev rika, men det stora flertalet fick jobba hårt för brödfödan.

SIIRTOLAISVITSIT JA JUTUT TALTEEN

Turussa toimiva Siirtolaisuusinstituutti kerää siirtolaisiin ja ulkosuomalaisiin liittyviä vitsejä, juttuja ja tarinoita tavoitteena mahdollinen kuvitettu julkaisu. Olisi tärkeätä, että nämä vitsit

ja jutut saataisiin säilymään tuleville sukupolville. Vitsit kertovat omalla tavallaan siirtolaisuudesta ja sopeutumisesta uusiin oloihin vierailuilla mailla ja mantereilla.

Vitsien ja tarinoiden lähettäjiä kesken arvomme Siirtolaisuusinstituutin kirjapalkintoja. Ulkosuomalaisten lisäksi toivomme saavamme vitsejä myös Suomeen palanneilta siirtolaisilta ja heidän sukulaisiltaan.

Suomalainen oli päätnyt villiin länteen ja iltanuotiolta korttia pelatessaan miehet huomasivat vaarallisen skorpionin.

Suomalainen tempaisi käteensä lähimmän lyömäaseen ja tappoi skorpionin. Kaveri kalpenivat, jolloin suomalainen kysyi:

- Ettekö ennen ole nähneet skorpionia tapettavan?
- Kyllä, mutta emme kalkkarokäärmeellä!

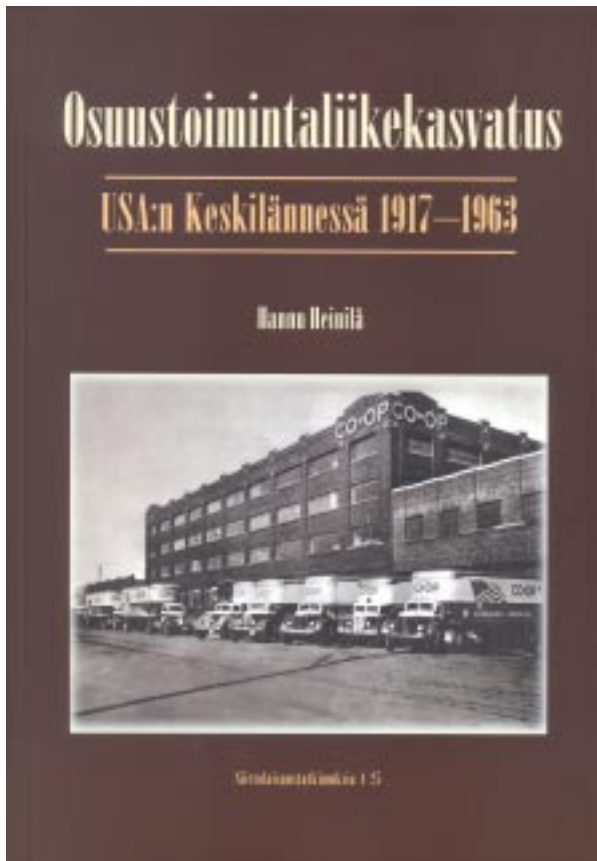
Pyydämme lähettämään jutut osoitteella:

Siirtolaisuusinstituutti

johtaja Olavi Koivukangas
Linnankatu 61, 20100 Turku
fax 02-2333 460
puh. 02-2840 441
email: olakoi@utu.fi

Hannu Heinilä

Osuustoimintaliikekasvatus USA:n Keskilännessä 1917–1963

Amerikansuomalaisen Keskusosuuskunnan synty vuonna 1917 osui ajan-kohtaan, jolloin suomalaissiirtolaisten määrä alkoi olla huipussaan. Sen vaiheet olivat monessa suhteessa samanlaiset kuin suomalaisyhteisöjen kehitys yleensäkin, mutta Keskusosuuskunta oli myös hyvin erikoinen yhteisö Keskilännessä pohjoisosien taloudellisena ja aatteellisena toimijana. Sen toimintaan osallistui vuosikymmenten aikana kymmeniätuhansia suomalaissiirtolaisia, se oli kiihkeiden poliittisävyisten kiistojen keskipisteenä – ja lopulta osuustoiminta-aatteen päästyä voitolle sen toimintamallia pidettiin esimerkkinä koko pohjoisamerikkalaiselle osuustoimintaliikkeelle.

Hinta 19 euroa

+ postikulut

Tilaukset:

Siirtolaisuusinstituutti, Linnankatu 61, 20100 Turku

puh. 02-2840 440, fax: 02-233 3460

email: sirkka-liisa.laurila@utu.fi

internet: <http://www.migrationinstitute.fi>

Entering multiculturalism: Finnish experience abroad

The first FinnForum was organized in 1974 in Duluth, Minnesota, and the sixth in Jyväskylä, Finland, in 2001. Numerous scholars from Finland, the United States, Canada and other countries have participated in the conferences and delivered papers on different topics related to Finnish migration movements and ethnicity.

The theme of the VI FinnForum was Finland entering multiculturalism. In the 1990's Finland turned from a land of emigration into a country of immigration with nearly 100 000 foreign citizens. The focus of the conference was how the Finnish experience abroad could help the present-day Finland in its efforts to become a multicultural and multilingual society.

The VI FinnForum was organized by the Institute of Migration, Turku, and the University of Jyväskylä.

The next two FinnForums were set for Minneapolis, Minnesota, in 2004 and Sweden in 2007.

Olavi Koivukangas (ed.): Entering Multiculturalism: Finnish experience abroad. Papers from FinnForum VI, Institute of Migration, Turku, Finland 2002, 253 p. 20 • + postage

Tilaukset • Orders:

Siirtolaisuusinstituutti • Institute of Migration

Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland

puh./tel. 02-2840 440, fax: 02-233 3460, email: sirkka-liisa.laurila@utu.fi

internet: <http://www.migrationinstitute.fi>

